

Hanne Bjørsvik

Foreldres rolle i talentfulle skiskytterutøveres utvikling og elitesatsing

En kvalitativ studie om betydningen av foreldrenes praktiske og emosjonelle støtte for talentfulle skiskytterutøveres idrettslige utvikling og elitesatsing i junioralder

Masteroppgave i idrettsvitenskap

Veileder: Stig Arve Sæther

Juni 2023

Hanne Bjørsvik

Foreldres rolle i talentfulle skiskytterutøveres utvikling og elitesatsing

En kvalitativ studie om betydningen av foreldrenes praktiske og emosjonelle støtte for talentfulle skiskytterutøveres idrettslige utvikling og elitesatsing i junioralder

Masteroppgave i idrettsvitenskap
Veileder: Stig Arve Sæther
Juni 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Foreldre spiller en viktig rolle i idrettsutøveres karriere, og deres betydning i utøvernes idrettslige utvikling og elitesatsing har blitt gjenstand for økt forskningsinteresse. Denne studien fokuserer spesielt på foreldrenes praktiske og emosjonelle støtte i utøvernes idrettslige utvikling og elitesatsing i junioralderen. For å undersøke foreldrenes rolle og støtte i skiskytterutøveres idrettslige utvikling, tar studien i bruk Wyllemans (2019) Holistic Athletic Career Model (HAC) og Côtés (1999) Developmental Model of Sport Participation (DMSP) som analytiske rammeverk.

Studien benytter en kvalitativ forskningsmetode med semistrukturerte dybdeintervjuer som inkluderer forhåndsbestemte åpne spørsmål om temaet. Utvalget består av fire talentfulle norske skiskytterutøvere i junioralder, som har ambisjoner om å nå elitenivå, og én forelder per utøver. Ved å ta i bruk denne tilnærmingen søker studien å oppnå en grundig innsikt i samspillet mellom foreldrenes støtte og utøvernes idrettslige utvikling. Analysen av de kvalitative dataene omfatter både induktiv og deduktiv tematisk analyse for å identifisere og beskrive sentrale temaer.

Resultatene bekrefter betydningen av foreldre i utøvernes idrettslige utvikling og elitesatsing, med spesielt fokus på praktisk og emosjonell støtte. I startfasen er foreldrenes praktiske støtte, som transport, utstyr og økonomiske bidrag, avgjørende, og vedvarer gjennom utviklingsfasen. Studien avslører imidlertid en gradvis reduksjon i behovet for praktisk støtte ettersom utøverne blir mer selvstendige, og andre støttespillere får økt betydning i senere utviklingsfaser. Dette indikerer en endring i foreldrenes rolle over tid og behovet for involvering av andre støttespillere i utøvernes idrettslige utvikling. Studien avdekker også at foreldrene spiller en sentral rolle i utøvernes emosjonelle støtte. Til tross for at andre støttespillere blir viktigere over tid, viser studien at foreldrenes kontinuerlige støtte og fokus har størst innvirkning. Videre viser studien at fedrene opprettholder en betydelig lederrolle, spesielt når det gjelder utstyr og sponsorer for utøvernes elitesatsing, selv i mestringsårene.

Funnene fra studien vil bidra til en dypere forståelse av foreldrenes rolle i skiskytterutøveres idrettslige utvikling og kan ha implikasjoner for hvordan foreldre kan støtte og påvirke utøvernes idrettslige utvikling og elitesatsing.

Nøkkelord: *skiskyting, idrettslig utvikling, elitesatsing, foreldrerollen, foreldrestøtte, praktisk støtte, emosjonell støtte*

Abstract

Parents play a crucial role in athletes' careers and their athletic development. This study investigates the role and support of parents in the athletic development of biathletes, with a focus on practical and emotional support, utilizing the Holistic Athletic Career Model (HAC) (Wylleman, 2019) and Developmental Model of Sport Participation (DMSP) (Côté, 1999) as analytical frameworks.

The study employs a qualitative research method utilizing semi-structured in-depth interviews that incorporate predetermined open-ended questions on the topic. The sample consists of four talented Norwegian junior biathletes aspiring to reach elite levels, each accompanied by one parent. By employing this approach, the study aims to gain comprehensive insights into the interaction between parental support and athletes' athletic development. The analysis of the qualitative data involves both inductive and deductive thematic analysis to identify and describe central themes.

The findings confirm the significance of parents in athletes' athletic development and pursuit of excellence, with particular emphasis on practical and emotional support. In the initial stages, parents practical support, such as transportation, equipment, and financial contributions, is crucial and continues throughout the developmental phase. However, the study reveals a gradual reduction in the need for practical support as athletes become more independent, with other support systems gaining importance in later stages of development. This indicates a shift in parents' role over time and the necessity for involvement of other support networks in athletes' athletic development. The study also uncovers parents' central role in providing emotional support to athletes. Despite the increasing importance of other support systems over time, the study demonstrates that parents continuous support and focus have the greatest impact. Furthermore, the study highlights that fathers maintain a significant leadership role, particularly concerning equipment and sponsorship for athletes' pursuit of excellence, suggesting their enduring influential role even during the mastery stage.

The study's findings contribute to a deeper understanding of parent's role in the athletic development of biathletes and may have implications for how parents can support and influence athletes' athletic development and pursuit of excellence.

Keywords: *biathlon, athletic development, pursuit of excellence, parental role, parental support, practical support, emotional support*

Forord

Masteroppgaven markerer avslutningen på fem års utdanning ved lektorutdanningen i kroppsøving og idrettsfag ved NTNU. Studietiden har vært en fantastisk reise fylt med nye bekjenskaper, opp- og nedturer, fortvilelse og glede. Denne perioden har også bidratt til min personlige vekst, og jeg er stolt over å være en del av læreryrket.

Det var en tilfeldighet at min avsluttende oppgave, masteroppgaven, skulle omhandle foreldrenes rolle i talentfulle skiskytterutøveres utvikling og elitesatsing. Likevel vekket dette temaet en stor interesse hos meg. Arbeidet med masteroppgaven har gitt meg verdifull erfaring, innsikt og kunnskap om forskningsprosessen og temaet. Det har også økt min nysgjerrighet rundt forskerrollen. Disse erfaringene og kunnskapene vil være viktige byggesteiner i mitt fremtidige liv.

Jeg ønsker å rette en stor takk til informanter, utøvere og foreldre som har bidratt til gjennomføringen av denne masteroppgaven. Takk for deres åpenhet og villighet til å dele deres erfaringer og kunnskap. Deres bidrag har gitt meg et rikt datamateriale som har gitt spennende og innsiktsfulle perspektiver på temaet om foreldrerollen i skiskyting. Jeg vil også takke min familie for deres hjelp meg korrekturlesing og støtte. En spesiell takk til min tålmodige samboer som har vært med meg gjennom hele denne prosessen. Jeg ønsker også å takke mine gode venner og medstudenter for verdifulle diskusjoner og hjelp på veien. Til slutt vil jeg rette en stor takk til min veileder, Stig Arve Sæther, for et godt samarbeid og god veiledning gjennom arbeidet med masteroppgaven. Vårt samarbeid har vært lærerikt, preget av kunnskapsdeling og gode diskusjoner, som har utvidet min forståelse ikke bare innenfor masteroppgavens tema, men også innen andre områder. Jeg er takknemlig for alle som har bidratt til denne prosessen, og jeg ser fram til å anvende den nye kunnskapen jeg har oppnådd i fremtidige utfordringer og muligheter.

Trondheim, 6. juni 2023

Hanne Bjørsvik

Studiens profesjonsrelevans

Studien undersøker foreldrenes rolle i talentfulle skiskytterutøveres idrettslige utvikling og elitesatsing, og dens funn bidrar til en dypere forståelse av denne rollen og kan ha implikasjoner for hvordan foreldre kan påvirke utøvernes utvikling. Denne forskningen er spesielt relevant i idrettslige sammenhenger og har også profesjonsrelevans for lektorutdanning i kroppsøving og idrettsfag. Den kan bidra til å belyse foreldrenes rolle i ulike kontekster, inkludert skolesammenheng. Studien har også relevans for å tydeliggjøre rollene til både foreldre og skoletrenere for utøvere som satser på idrett også på videregående skole, med mål om å optimalisere deres utvikling. Videre kan den bidra til å forstå foreldrenes rolle i rekruttering av barn til fysisk aktivitet og dermed fremme livslang bevegelsesglede, som er et sentralt mål i kroppsøvingfaget. Samlet sett kan studien fremme kunnskap om forelderens rolle og betydning i idrettsutøveres utvikling og være nyttig for lærere og trenere for å definere og avklare rollefordelinger med hensyn til utøvernes best mulige idrettslige utvikling.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag	v
Abstract	vi
Forord	vii
Studiens profesjonsrelevans	viii
1.0 Innledning	1
2.0 Kontekstuell bakgrunn: utviklingstrapp i skiskyting	3
3.0 Fagfelt	4
3.1 <i>Ferdighetsutviklingsmodeller</i>	4
3.1.1 Holistic Athletic Career Model (HAC).....	4
3.1.2 Developmental Model of Sport Participation (DMSP)	8
3.2 <i>Foreldrerollen</i>	10
3.2.1 Foreldrestøtte	12
4.0 Design og metode	18
4.1 <i>Vitenskapelig forankring</i>	18
4.2 <i>Utvalg og fremgangsmåte</i>	20
4.3 <i>Gjennomføring</i>	23
4.4 <i>Forskningens kvalitet og etiske refleksjoner</i>	27
5.0 Analyse: Foreldres praktiske og emosjonelle støtte	31
5.1 <i>Initieringsårene: Introduksjon til skiskyting</i>	31
5.2 <i>Utviklingsårene: Valget om satsing</i>	38
5.3 <i>Mestringsårene: Å lykkes med skiskyting</i>	46
6.0 Diskusjon: Foreldres rolle i talentfulle skiskytterutøveres utvikling og elitesatsing	53
7.0 Metodisk diskusjon	58
8.0 Praktiske implikasjoner	60
9.0 Avslutning	61
9.1 <i>Veien videre</i>	61
Litteraturoversikt	63
Vedlegg	69

1.0 Innledning

Moren til Tarjei Bø og Johannes Thingnes Bø, verdensmesterne i skiskyting, deler historien om to gutter som er fylt med en betydelig mengde viljestyrke, konkurranseinstinkt og idretts glede. Når hun blir spurt om de som foreldre har gjort noen ofringer, sier hun: «*Nei, for meg har det vært en lidenskap å ta med ungene på allsidige aktiviteter. Det har alltid vært en glede for meg å legge til rette for at våre egne og andres unger skal få utfolde seg.*» På den andre siden har guttenes far, Klemet Bø, dedikert mye tid på skipreparering og å skaffe sponsorer til dem (Bjørklund, 2014). På samme måte spiller forelderen til verdens beste langrennsløper en avgjørende rolle når vedkommende tar beslutningen om å bryte med landslaget. «*Johannes Høstflot Klæbo sier nei til landslagsplass. Pappa og manager Haakon Klæbo skal jobbe for å tilrettelegge Johannes sin satsing utenfor landslaget.*» (Scheve, 2023).

Foreldre spiller en avgjørende rolle i idrettsutøverens karriere, og forskning på foreldreengasjement i ungdomsidretten har økt betydelig (Fahlström et al., 2015; Gilberg & Breivik, 1998; Nyvoll, 2019). Fra kartlegging av foreldrenes roller og innflytelse har det utviklet seg til mer nyanserte studier som undersøker effekten av foreldreengasjement på prestasjoner og velvære hos unge idrettsutøvere. Individuelle, miljømessige og kulturelle faktorer som påvirker foreldreengasjement er også blitt vektlagt (Dorsch et al., 2021), og strategier for optimalisering av foreldreinvolvering er utviklet (Knight, 2019). Bloom (1985) og Ericsson et al. (1993) bidro til utviklingen av talentutviklingsmodeller som forklarer mekanismene bak talentutvikling. Bloom (1985) identifiserte faser for talentutvikling og knyttet denne utviklingen til psykososiale faktorer og alder. Côté (1999) utviklet Developmental Model of Sport Participation (DMSP), basert på Blooms (1985) arbeid, og med spesifikt fokus på idrett og familiens betydning, mens Wylleman og Lavallee (2004) påpekte at overganger på områder utenfor idretten også kan påvirke en utøvers karriere.

Forskernes betydelige bidrag til utviklingen av talentutviklingsmodeller, som fokuserer på å forstå idrettsutøveres utvikling gjennom ulike faser, har vært en inspirasjon for studien. Studien tar sikte på å forstå foreldrenes rolle og støtte i skiskytterutøveres utvikling, spesielt blant de mest talentfulle utøverne, ved å anvende Wyllemans (2019) Holistic Athletic Career Model (HAC) og Côtés (1999) Developmental Model of Sport Participation (DMSP), samt tidligere forskning som understreker betydningen av praktisk og emosjonell støtte (Henriksen et al., 2010).

For å undersøke dette fenomenet benyttes en kvalitativ forskningsmetode basert på intervjuer med talentfulle skiskytterutøvere i junioralder som er tilknyttet et forbundslag. Studien inkluderer også én forelder per utøver, med mål om å sikre en sammenheng mellom foreldre- og utøverperspektivet. Metodens egnethet og forskningens kvalitet vil bli grundig drøftet. Idrettsutøvere søker støtte fra ulike kilder gjennom hele sin idrettskarriere, som trenere, lagkamerater, partnere og lærere (Wylleman & Lavallee, 2004). Blant disse kildene har foreldrene en spesiell og betydningsfull innflytelse, særlig for barn og unge. Tidligere forskning har avdekket at foreldrene spiller en vesentlig rolle ved å gi både emosjonell og praktisk støtte til utøverne (Wolfenden & Holt, 2005). Studier har også vist at foreldrene kan ha en betydelig påvirkning på barnas idrettsdeltakelse og prestasjoner gjennom sine holdninger, forventninger og handlinger (Eccles & Harold, 1991; Fredricks & Eccles, 2005). Disse funnene antyder at det er viktig at foreldre er bevisste på sin innvirkning på utøverens idrettslige utvikling.

Med bakgrunn i det tidligere nevnte er følgende forskningsspørsmål utformet for å undersøke betydningen av foreldrenes praktiske og emosjonelle støtte for talentfulle skiskytterutøveres idrettslige utvikling og satsing på elitenivå:

«Hva er foreldrenes betydning og rolle i talentfulle skiskytterutøveres idrettslige utvikling og elitesatsing i junioralderen, med særlig fokus på deres praktiske og emosjonelle støtte?»

2.0 Kontekstuell bakgrunn: utviklingstrapp i skiskyting

Det finnes en rekke studier som bidrar til forståelsen av foreldrerollen og dens innvirkning på idrettsutøvere (f.eks. Coakley, 2006), og forskningen tar for seg både individuelle idretter og lagidretter (f.eks. Gould et al., 2008; Kristiansen & Stensrud, 2020). Likevel er det fremdeles områder der det trengs mer forskning (Holt & Knight, 2014). For det første er det svært begrenset forskning på foreldrerollen i skiskyting (f.eks. Rykhus, 2017; Thomassen, 2015). Det er også behov for å undersøke hvordan ulike faktorer, for eksempel foreldrenes holdninger, atferd og støtte, påvirker idrettsutøvernes prestasjoner og utvikling over tid. Videre bør det legges vekt på å forstå foreldreinvolvering og støtte i ulike aldersgrupper og utviklingsstadier av idrettsutøvernes karriere. Mer idrettsspesifikk kompetanse på foreldrerollen og dens innvirkning på utøvernes prestasjoner og utvikling er avgjørende (Holt & Knight, 2014), som denne studien tar sikte på å undersøke. En dypere innsikt i foreldrenes rolle kan bidra til å styrke støtte og veiledning til både foreldre og idrettsutøvere, og dermed legge grunnlaget for mer effektive tilnærminger.

Norges Skiskytterforbund (2018) har utviklet en utviklingstrapp i skiskyting som tar sikte på å fremme god treningspraksis basert på tidligere erfaringer og oppdatert kunnskap. Boka er rettet mot utøvere, foreldre, trenere og skiskyttermiljøet generelt, og har som mål å øke kunnskapen og kvaliteten på treningen ved å etablere en felles forståelse og språk innen skiskyttertrening. Et eget kapittel om foreldrerollen fremhever de utfordrende sidene ved foreldrerollen i skiskyting, inkludert tidsbruk, dugnader, arrangementer og støtte til utøverne. Heftet vektlegger betydningen av foreldrenes støtte og interesse for barnas utvikling som skiskyttere, og gir anbefalinger om hvordan man kan være en god idrettsforelder. Studien bruker Wyllemans (2019) Holistic Athletic Career Model (HAC) og Côtés (1999) Developmental Model of Sport Participation (DMSP), og modellenes stadier følger mer eller mindre en langsiktig utviklingsmodell for skiskyting. Modellen inneholder følgende stadier: lek (0-6 år), lek og allsidighet (6-10 år), læring av ferdigheter (11-12 år), utvikling av ferdigheter (13-16 år), systematisering (17-18 år), individualisering (19-21 år) og optimalisering (fra 21 år). Målet med disse stadiene er å fremme en aktiv livsstil og livslang kjærlighet til skiskyting (Norges Skiskytterforbund, 2018).

3.0 Fagfelt

Utviklingen av ferdigheter har i økende grad blitt ansett som en sentral del av livslang læring, da kravene til individuelle ferdigheter stadig øker (Rønbeck, 2006; Wylleman & Lavallee, 2004). I dette kapitlet vil tidligere forskning som tar for seg foreldrenes rolle i utviklingen av ferdigheter innen idrett bli presentert. En av modellene som beskriver ferdighetsutvikling, Wyllemans (2019) Holistic Athletic Career Model (HAC), redegjør grundig for foreldrenes rolle i utviklingen av ferdigheter. I tillegg vil Côtés (1999) Developmental Model of Sport Participation (DMSP) bli introdusert, som gir en teoretisk forståelse av foreldrenes betydning for talentutvikling innen idrett. Videre vil betydningen av foreldre og deres støtte, både praktisk og emosjonell, i idrettsutøverens kontekst, utforskes. Ved å undersøke betydningen av foreldrenes involvering og støtte i ferdighetsutvikling, kan det bidra til et dypere innblikk i hva som kreves for å støtte ungdommens idrettskarriere på best mulig måte.

3.1 Ferdighetsutviklingsmodeller

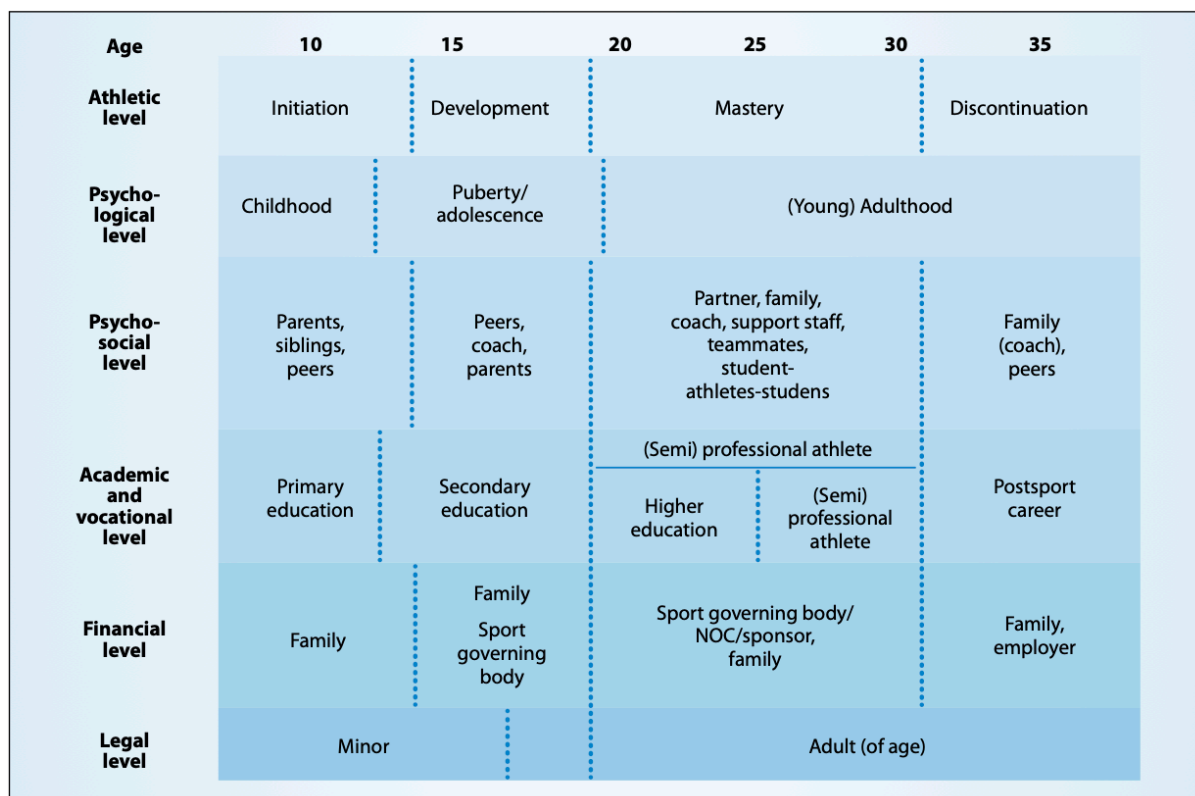
De siste tiårene har det vært en økende interesse for en helhetlig og økologisk tilnærming til forskning på talentutvikling. Denne tilnærmingen setter søkelys på hele miljøet som idrettsutøveren er en del av, og hvordan dette kan påvirke utøverens utvikling. Flere forskere har bidratt til utviklingen av modeller for talentutvikling som tar sikte på å forstå hvordan idrettsutøvere utvikler seg gjennom forskjellige faser (Bloom, 1985; Côté, 1999; Côté et al., 2007; Ericsson et al., 1993; Wylleman & Lavallee, 2004). Samlet sett understreker forskningen på talentutvikling viktigheten av en helhetlig og økologisk tilnærming som tar hensyn til utøverens totale miljø. Idrettslig utvikling er et komplekst fenomen som avhenger av både individuelle og kontekstuelle faktorer (Strachan et al., 2023).

3.1.1 Holistic Athletic Career Model (HAC)

Wyllemans (2019) Holistic Athletic Career Model (HAC) beskriver seks utviklingsnivåer for idrettsutøvere, nemlig atletiske, psykologiske, psykososiale, akademiske eller yrkesfaglige, økonomiske og juridiske. Oppgaven fokuserer hovedsakelig på den atletiske, psykologiske og psykososiale dimensjonen med hensyn til foreldrenes rolle i å tilby sosial støtte. Modellen har som mål å sette søkelys på den helhetlige utviklingen av idrettsutøvere fra de begynner med idrett til de slutter med idrett, og å

fremheve samspillet mellom de ulike utviklingsnivåene både innenfor og utenfor idretten. Modellen fremhever betydningen av støtte fra foreldre og andre omsorgspersoner i utviklingen av idrettsutøvere, spesielt når det gjelder å oppmuntre og motivere utøverne til å delta og utvikle seg innenfor idretten. Forskning har vist at foreldrenes støtte kan være en avgjørende faktor for deltakelse og suksess innen idretten (Rykhus, 2017; Wylleman, 2019; Wylleman & Lavallee, 2004). I tillegg understreker modellen at utviklingen av utøvernes atletiske ferdigheter og prestasjoner ikke bør ses isolert fra de andre utviklingsnivåene. For eksempel kan økonomiske utfordringer påvirke muligheten for å delta i idretten, og psykososiale faktorer som venner og sosiale nettverk kan ha en positiv innvirkning på utøvernes trivsel og mentale helse. Alt i alt viser modellen at det er viktig å se utviklingen av idrettsutøvere som en helhet (Wylleman, 2019).

På mange måter var den helhetlige tilnærmingen til idrettsutøvere et vendepunkt i utførelsen av forskning på idrettsutøvere. Utviklingsmodellens formål var å anerkjenne at idrettsutøvere er en «hel person» og kan ikke studeres uten å ta hensyn til utenomsportslige faktorer. Ved å ha et holistisk perspektiv, viser modellen hvordan normative overganger ofte sammenfaller (Haerens et al., 2015). Normative overganger er forutsigbare endringer i livet til en person som man kan planlegge for. Disse overgangene er forventet og kan inkludere utdanningsnivå, idrettsprogresjon, eller overgangen fra junior- til seniornivå. Selv om de er forutsigbare, kan tidspunktet for overgangen variere fra person til person. Overganger som ikke er normative er mindre forutsigbare og kan oppstå uventet. Disse overgangene inkluderer for eksempel skader eller uventede situasjoner i sosiale relasjoner. Det er vanskeligere å planlegge for disse overgangene, men de fleste idrettsutøvere vil oppleve dem på et eller annet tidspunkt i karrieren (Stambulova & Wylleman, 2019).

Figur 1: The Holistic Athlete Career Model (Wylleman, 2019, i López-Flores et al., 2021).

Atletiske

Det atletiske nivået beskriver stadier og overganger som er direkte relatert til utøverens idrettskarriere. Utviklingsdimensjonen beskriver overgangene mellom fire stadier, nemlig initieringsstadiet (6-13 år), der utøverne blir introdusert for den organiserte idretten, utviklingsfasen (14-19 år), der utøverne identifiseres som talentfulle og fokuset på ferdighetsutvikling og konkurranse øker, mestringsstadiet (fra 19 år), som reflekterer utøvernes deltagelse på elitenivå, og avslutningsfasen, som beskriver utøvernes karriereslutt (Wylleman, 2019; Wylleman & Lavallee, 2004). Selv om overgangene betraktes som normative ifølge Stambulova og Wylleman (2019), kan alderen der overgangene skjer variere avhengig av idrettens type og individuelle egenskaper. Dette indikeres av den stiplede linjen i modellen som viser at alderen for overgangene er omtrentlig og ikke fastsatt (López-Flores et al., 2021). Overgangene mellom disse stadiene ser ut til å være avgjørende for en vellykket progresjon til elitenivå, men de kan også by på en rekke utfordringer for utøverne på veien. I en idrettskontekst vil dette utspille seg som en konflikt mellom den utøveren man tidligere har vært og den utøveren man ønsker å bli (Wylleman et al., 2013). Prosjektet legger vekt på initieringsstadiet, utviklingsfasen og mestringsstadiet.

Psykologiske

Det psykologiske dimensjonen utgjør det andre nivået og viser overganger og stadier som skjer på individnivå. Disse inkluderer barneårene (opp til 12 år), ungdomsårene (13-18 år) og voksen (fra 19 år). Disse stadiene representerer forskjellige trinn i livet som er av betydning for den kognitive utviklingen. I lys av fokuset på ungdomsårene i dette prosjektet, er det verdt å påpeke at det er viktig å utvikle sin egen identitet i denne perioden. Idrettsutøvere på høyt nivå har ofte en tendens til å identifisere seg sterkt med sine sportslige prestasjoner, noe som kan hindre muligheten til å utvikle en identitet og karriere utenfor idretten (Wylleman & Lavalley, 2004).

Psykososiale

Det psykososiale nivået omhandler måten utøveren kommuniserer og samhandler med jevnaldrende, trenere og foreldre på, samt hvordan disse forholdene endres over tid (Wylleman & Lavalley, 2004). Ifølge HAC-modellen er foreldrene viktige støttespillere for utøveren gjennom hele idrettskarrieren, mens trenere, jevnaldrende og partnere får større betydning fra 15 års alder (Wylleman, 2019; Wylleman & Lavalley, 2004). Flere forskere har påpekt at sosial støtte fra betydningsfulle personer har en positiv effekt på evnen til å nå elitenivå (Beets et al., 2010; Gould et al., 2006; Rykhus, 2017; Rønbeck, 2006), mens mangel på støtte kan føre til negative konsekvenser (Gould et al., 2002; Rees & Hardy, 2000; Weiss & Fretwell, 2005). Imidlertid har Stambulova et al. (2009) funnet at utøvere mottar mindre sosial støtte fra betydningsfulle personer på seniornivå enn de gjorde på juniornivå, trolig fordi utøverne nå i større grad stoler på sine egne ferdigheter og dermed ikke er like avhengige av sosial støtte fra sine nærmeste.

Akademiske

Den akademiske dimensjonen tar for seg overgangene som utøvere går gjennom når de starter på grunnskolen og eventuelt fortsetter til videregående skole, høyere utdanning og arbeidslivet. Utøverne kan bli tvunget til å prioritere enten utdanning eller idrettskarriere da utviklingen i disse områdene vil sammenfalle. For eksempel kan de velge å fokusere på studier istedenfor å satse på idrettskarrieren, eller motsatt (Wylleman, 2019; Wylleman & Lavalley, 2004).

Økonomiske

Basert på forskning har to nye dimensjoner blitt inkludert i modellen, nemlig en økonomisk og en juridisk dimensjon. Den økonomiske dimensjonen viser hvordan idrettsutøvere støttes økonomisk under og etter idrettskarrieren, hvor utøvere i initieringsstadiet og utviklingsfasen er avhengige av familiens økonomiske støtte, mens de på et profesjonelt nivå kan tjene egne penger på idretten (Wylleman, 2019; Wylleman & Rosier, 2016).

Juridiske

Den juridiske dimensjonen spiller en viktig rolle i talentutvikling, da den definerer utøverens juridiske status som enten mindreårige eller voksne. Dette aspektet av talentutvikling innebærer å vurdere utøvernes rettigheter, plikter og juridiske rammer som er relevante for deres deltakelse i idretten. Juridiske faktorer kan omfatte aldersgrenser for deltakelse i konkurranser (Wylleman, 2019).

3.1.2 Developmental Model of Sport Participation (DMSP)

Côtés (1999) Developmental Model of Sport Participation (DMSP) presenterer tre stadier av idrettsdeltakelse som beskriver familiens innflytelse i utviklingen av talent i idretten. Disse stadiene inkluderer allsidighetsårene (6-12 år), som refererer til en fase der en ung idrettsutøver prøver ut forskjellige idretter og aktiviteter for å oppdage hva som interesserer dem mest. Dette stadiet oppfordrer mangfoldighet og bredde i idrettsutøverens erfaringer, og det er ikke fokusert på tidlig spesialisering. Spesialiseringsårene (13-15 år), som markerer en bevegelse fra det brede utvalget av aktiviteter til et mer intensivt fokus på en spesifikk idrett eller aktivitet. Idrettsutøveren vil sannsynligvis begynne å delta i konkurranse på et høyere nivå i denne fasen og vil bruke mer tid på trening og forbedring av ferdighetene sine innenfor den valgte idretten. Investeringsårene (fra 16 år) refererer til perioden når en idrettsutøver fokuserer på å forbedre ytelsen sin og drive konkurranser på høyeste nivå. Dette stadiet krever mye tid og innsats, og idrettsutøveren vil sannsynligvis ha valgt en idrett som de er dedikert til. Idrettsutøveren vil også ha utviklet ferdigheter og treningsteknikker som er spesifikke for den idretten (Côté, 1999; Côté et al., 2007; Côté & Vierimaa, 2014).

Gjennom ulike stadier av idrettsutøveres utvikling, har foreldre en betydningsfull rolle i den idrettslige utvikling. I den første fasen, allsidighetsårene, er det viktig at foreldre oppmuntrer sine utøvere til å prøve ut forskjellige idretter og aktiviteter. Foreldre kan spille en aktiv rolle i å hjelpe sine barn å finne muligheter til å delta i disse aktivitetene og kan tilby støtte og oppmuntring for å hjelpe barna til å utforske ulike muligheter (Côté, 1999). Forskning indikerer også at foreldrenes innflytelse og støtte i de tidlige stadiene av utviklingen spiller en betydelig rolle i utøvernes idrettslige utvikling og prestasjoner (Coutinho et al., 2021). I den andre fasen, spesialiseringsårene, kan foreldre hjelpe sine utøvere å navigere i det mer konkurransedyktige miljøet som oppstår når de begynner å fokusere på en spesifikk idrett eller aktivitet. Foreldre kan spille en viktig rolle i å støtte sine barn mentalt og følelsesmessig gjennom de utfordringene som kan oppstå i denne fasen. I den tredje fasen, investeringsårene, kan foreldre spille en viktig rolle som støttepersoner for sine utøvere gjennom de krevende trenings- og konkurransetidene. Foreldre kan hjelpe med logistikk rundt reiser og deltakelse i konkurranser, samt tilby emosjonell støtte og oppmuntring til sine utøvere. Ifølge Côté (1999) endrer foreldrenes rolle seg i takt med barnets utvikling i idretten. I de tidlige stadiene, spiller foreldre en lederrolle ved å oppmuntre barnet til å prøve forskjellige idretter og aktiviteter. Etter hvert som barnet utvikler seg og blir mer engasjert i en bestemt idrett, skifter foreldrenes rolle til en støtterolle i investeringsårene (Côté, 1999; Cote & Hay, 2002). Det er viktig at foreldre forstår sin rolle i ulike faser, slik at de kan støtte og oppmuntre utøveren på en måte som fremmer utvikling og trivsel i idretten. Forskning har også vist at det er en positiv korrelasjon mellom foreldrestøtte og barnas opplevde fysiske kompetanse og glede i idretten (Gould et al., 2002). Dette understreker betydningen av foreldrenes rolle i utviklingen av barns selvtillit og motivasjon i idretten.

For å oppnå og opprettholde elitenivå i idrett krever det investeringer fra idrettsutøverne og deres støtteapparat på ulike nivåer over en lengre periode, inkludert fysisk, sosialt og økonomisk. Tidligere forskning antok at foreldrenes rolle var begrenset til startfasen, men senere forskning viser at idrettsutøvere oppfatter foreldreinvolvering som viktig gjennom hele sin atletiske karriere og at foreldre har en sterk innflytelse på utviklingen av deres atletiske prestasjoner (Wylleman & Lavallee, 2004). For at individer skal nå sitt fulle potensial, kreves det at de har og demonstrerer motivasjon og lærestrategier som gjør det mulig for dem å samhandle effektivt med de tilgjengelige utviklingsmulighetene i deres miljø. For talentfulle individer, vil en optimal

utvikling av deres potensial avhenge av passende stimulerende utviklingsvilkår, som inkluderer fasiliteter, foreldrestøtte og effektiv veiledning (Abbott & Collins, 2004). Forskning har også funnet at foreldreinvolvering endrer seg over tid, og går fra en aktiv deltakende rolle til en følelsesmessig støttende rolle når utøveren når ung voksen alder. Disse funnene viser at foreldreinvolvering spiller en viktig rolle i idrettsutøveres utvikling, og at foreldre bør tilpasse sin rolle for å støtte barns atletiske prestasjoner (Pynn et al., 2019; Wylleman et al., 2007; Wylleman & Lavallee, 2004).

3.2 Foreldrerollen

Interessen for foreldres engasjement i ungdomsidrett går tilbake til 1980-tallet, da deres støtte og oppmuntring ble ansett som avgjørende for å oppmuntre barn til å delta i idrett (Gould et al., 1985). Senere rettet Côté (1999) oppmerksomheten mot betydningen av foreldre i talentutvikling og den dynamiske innflytelsen foreldre har gjennom unges idrettskarriere. Ifølge Holt et al. (2009) beskriver foreldreinvolvering graden av interesse, kunnskap og aktiv deltakelse foreldre har i barnas idrettsdeltakelse, mens Leff og Hoyle (1995) definerer foreldrestøtte som idrettsutøverens oppfatning av foreldrenes engasjement, som bidrar til å lette idrettsdeltakelsen. Foreldreinvolvering og foreldrestøtte beskriver ulike måter foreldre kan påvirke utøverens idrettsutvikling og prestasjoner. Foreldreinvolvering tar for seg graden av foreldres deltakelse i utøverens idrettslige aktiviteter, som for eksempel å være en aktiv deltaker i treningssituasjonen (Holt et al., 2009). Foreldrestøtte beskriver foreldrenes rolle som støttespillere og støttepersoner for utøveren både på og utenfor arenaen, og inkluderer både praktisk og emosjonell støtte (Leff & Hoyle, 1995). Dette anses som viktig for maksimal innsats (Gould et al., 2008; Lauer et al., 2010) og mange idrettsutøvere mener at foreldrenes involvering er avgjørende for deres idrettskarriere (Fahlström et al., 2015; Gilberg & Breivik, 1998; Nyvoll, 2019).

Barns deltakelse og langsiktige engasjement i idrett er avhengig av en rekke faktorer, inkludert mulighetene de har og kvaliteten på deres opplevelser. Blant de mange individene som kan påvirke disse faktorene, er foreldre en av de mest betydningsfulle og varige innflytelsene i et barns idrettsliv (Knight et al., 2023). Ifølge Rønbeck og Vikander (2010) skjer rekruttering til idretten i en sosial kontekst der familien og eventuelt en trener spiller en viktig rolle, i tillegg til barnet selv. Zoppirolli et al. (2020b) har funnet at vellykkede idrettsutøvere på et tidlig stadium i karrieren

kjennetegnes av faktorer som genetikk, motivasjon, holdning til trening, idrettsmiljø og familiestøtte. En studie om prestasjonsnivået til juniorløpere i langrenn og skiskyting viste at utøverne anser foreldre som en viktig faktor for prestasjonsnivået, sammen med andre miljøfaktorer som tilbudet på videregående skoler, trenere og treningsforhold. Forskerne fant også ut at deltakere i sporten hadde en felles identitet og stolthet for samfunnet sitt, og at høy teamstabilitet var signifikant assosiert med forbedret teamprestasjon (Balish & Côté, 2014).

Videre hevder Lundy et al. (2019) at familiær påvirkning er en av de viktigste faktorene som påvirker utviklingen til idrettsutøvere gjennom barne- og ungdomsårene. Ifølge Rønbeck (2006) er det vanlig at mange langrennsløpere kommer fra idrettsfamilier, der foreldrene har erfaringer fra konkurranser og kan tilby verdifull kunnskap og innsikt. I slike familier spiller foreldrenes engasjement og involvering en avgjørende rolle. Strandbu og hennes kolleger (2019) oppdaget at ungdom skiller mellom ulike sider ved foreldreengasjement i idretten, og at utøverne setter pris på foreldrenes rolle i å regulere og oppmuntre til deltakelse i idrett.

Studier har vist at mødre og fedre blir rekruttert til ulike oppgaver, hvor fedre ofte tar rollen som trenere, mens mødre tar rollen som tilretteleggere ved å lage mat og vaske klær (Coakley, 2006; Messner, 2009). Wuerth et al. (2004) fant at mødre oppfatter seg selv først og fremst som en kilde til ros og forståelse, mens fedre gir mer retningsgivende atferd til idrettsutøverne. Dette støtter antagelsen om at begge foreldrene spiller en viktig, men litt forskjellige roller i en idrettsutøvers karriereutvikling. En studie utført av Knight et al. (2016), som undersøkte eliteungdomsidrettsutøvers oppfatninger om foreldreinvolvering, indikerte at positiv atferd fra foreldrene inkluderte fokus på den helhetlige utviklingen av utøverne. Videre viser forskningen til Gould et al. (2002) at familier som har tro på barnets evne til å lykkes, har en sterk sammenheng med barns opplevde fysiske kompetanse. Dette understreker betydningen av foreldrenes positive innflytelse og tro på utøvernes potensial i idrettslige prestasjoner og utvikling. En rapport om suksessfaktorer innen langrenn peker på at trygghet og stabilitet gjennom hele barndommen ser ut til å være en av de viktigste bidragene til å utvikle ferdigheter som kreves i langrenn. Foreldrenes rolle i intakte familier med relativt solide økonomiske betingelser ble funnet å være en av de mest fremtredende faktorene for utvikling av skiløpere på elitenivå (Rønbeck, 2006). Med tanke på at studien har fokus på foreldrenes rolle i å tilby sosial støtte, vil foreldrestøtte og praktisk og emosjonell støtte utforskes nærmere.

3.2.1 Foreldrestøtte

Ifølge Henriksen et al. (2010) er familiens emosjonelle støtte den viktigste typen støtte for idrettsutøvere, selv om de også gir praktisk og økonomisk støtte. En studie indikerte at positiv foreldreatferd inkluderte å gi logistisk, økonomisk og emosjonell støtte, muligheter for deltakelse i idrett og ubetinget kjærlighet (Gould et al., 2008). Familien spiller en viktig rolle i å introdusere barn til idrett, og deres påvirkning kan være både positiv og negativ. Spesielt i de tidlige årene avhenger barnets deltakelse i idrett av familiens evne til å gi praktisk støtte. Ifølge Kay (2004) vil graden av familiens ressurser påvirke deres evne til å gi denne støtten. Foreldrestøtte i ungdomsidrett er en kompleks faktor som inkluderer ulike typer støtte, slik som informasjonsstøtte, instrumentell støtte, emosjonell støtte og autonomistøtte, som utvikler seg over tid i takt med den unge idrettsutøverens utvikling (Burke et al., 2023a; Holt & Knight, 2014; Lundy et al., 2019).

Holt et al. (2009) fant at autonomistøttende foreldre gir en passende ramme for sine barns idrettsutøvelse ved å involvere dem i beslutningsprosesser, skape struktur, lese deres følelser og kommunisere åpent med dem. Forskning har også vist at foreldre med større idrettsforeldrekompetanse gir utviklingsmuligheter og støtte til barna sine innen idrett. For å utvikle kompetanse innen idrettsforeldre kreves en rekke ferdigheter, både personlige, sosiale og organisatoriske, inkludert evnen til å velge passende sportsmuligheter og gi nødvendig støtte, bruke passende foreldrestiler, håndtere følelsesmessige krav knyttet til konkurranser, fremme sunne relasjoner med betydningsfulle andre, håndtere organisatoriske og utviklingsmessige krav relatert til idrettsdeltakelse, og tilpasse engasjementet til ulike stadier av utøverens idrettskarriere (Harwood & Knight, 2015). I en annen studie påviste Larson et al. (2022) at foreldre med idrettskompetanse var engasjert i å støtte barnas autonomi ved å hjelpe dem med valg angående start eller avslutning av idrettskarrieren, spesielt når det gjaldt avgjørelser om valg mellom to idretter, spesialisering eller progresjon til et høyere konkurransenivå. Samtidig viser Hauklis (2021) studie at trenere oppgir at foreldre uten erfaring fra toppidrett oftere blander seg inn, stiller spørsmål og skaper uro, i motsetning til foreldre med slik erfaring som forholder seg rolig.

En disiplinert involvering og unngåelse av overdrevne forventninger er avgjørende for å fremme utviklingen av talentfulle idrettsutøvere, ifølge Bloom (1985). Imidlertid viser tidligere forskning at press og høye forventninger fra foreldre kan være

knyttet til angst blant unge idrettsutøvere (Lewthwaite & Scanlan, 1989; Passer, 1983; Scanlan & Lewthwaite, 1984). Curran og Hill (2022) har undersøkt foreldre og årsakene bak økende perfeksjonisme. Studien viser at foreldres forventninger og kritikk er positivt korrelert med økende perfeksjonisme blant unge, og antas å være en reaksjon på økende samfunnsmessig konkurranse, økonomisk ulikhet og individualisme. Dette kan også ses i sammenheng med profesjonalisering av idretten, økte kostnader og krav om økt foreldreinvolvering, som kan føre til en mer ekskluderende barne- og ungdomsidrett i fremtiden. Foreldre har forskjellige muligheter til å betale for kontingenter, reiser og utstyr, og det er også en tendens til at foreldre med høyere utdanning er mer aktive og engasjerte i idrett. Dette understreker viktigheten av foreldrenes sosioøkonomiske status, samt deres praktiske og psykologiske støtte for ungdommers idrettsdeltakelse (Strandbu et al., 2017).

Forskning indikerer at idrettsutøvere har individuelle preferanser når det gjelder hvilken type foreldrestøtte de foretrekker, og det er tydelig at foreldrenes sosiale støtte har en betydelig innvirkning på utøvernes idrettslige utvikling. Påvirkningen av foreldrenes støtte kan variere i henhold til faktorer som idrettsutøverens prestasjoner og foreldrenes kunnskap (Burke et al., 2023a, 2023b; Knight et al., 2011). Studier har identifisert fire kategorier av sosial støtte, som faller inn under to mekanismer, nemlig *materiell* og *immateriell støtte*. Materiell støtte inkluderer *instrumentell støtte*, som involverer å skaffe utstyr, betale avgifter og transport, og *betinget støtte*, som innebærer å delta i aktiviteter. Immateriell støtte inkluderer *motiverende støtte*, som består av oppmuntring og ros, og *informativ støtte*, som består av å tilby informasjon eller kunnskap om idrettslige ferdigheter og strategier som kan hjelpe utøveren å forbedre sine ferdigheter og prestasjoner. Informativ støtte kan også omfatte råd om ernæring, restitusjon og skadeforebygging, og dermed bidra til å forbedre utøverens generelle helse og velvære (Beets et al., 2010). I denne studien vil foreldrenes rolle og betydning for utøveres idrettslige utvikling og elitesatsing beskrives ved hjelp av betegnelsene materiell støtte og immateriell støtte, som tolkes å falle inn under henholdsvis *praktisk* og *emosjonell støtte*.

Praktisk støtte

Idrettsforeldre er viktige for å støtte barnas idrettskarriere ved å gi praktisk støtte, inkludert tilrettelegging, økonomisk støtte og tidsinvestering (Lundy et al., 2019). Transport til og fra trening og konkurranser er en av foreldrenes viktigste

støttefunksjoner i ungdomsidrett, ifølge Rønbeck (2006). Kirk et al. (1997) påpeker at familier utgjør en avgjørende rolle for barna sine ved å tilby både praktisk og emosjonell støtte, spesielt ved å transportere barna til arenaer og vente eller se på dem. Rykhus (2017) oppdaget at foreldrene har spilt en viktig rolle i utviklingen av skiløpere på elitenivå, ved å gi praktisk støtte på konkurranser og som frivillige i idrettslaget. Dermed er foreldrenes rolle som transportører og tilskuere av stor betydning for utøverens utvikling og prestasjoner i idretten. Logistikkstøtten som foreldrene gir er også viktig for at utøverne kan fortsette med ski i junioralder (Thomassen, 2015).

Foreldres støtte er viktig for å støtte barnas idrettslige utvikling, og kan inkludere ressurser som økonomiske midler og tid. Imidlertid har det oppstått bekymring for at noen former for foreldreengasjement kan ha en negativ innvirkning på unge idrettsutøveres utvikling og opplevelse. Forskning viser at idrettsutøvere som opplever støtte fra foreldrene sine og har en positiv tro på egne evner, er mer trygge og mindre sannsynlig til å slutte med idretten (Cumming & Ewing, 2002). Kay (2000) studerte familienes rolle i utviklingen av barns idrettstalent og fant at foreldrenes evne til å tilpasse seg kravene til idretten, i tillegg til å gi økonomisk støtte, er avgjørende for barnas deltakelse. I studiene til Thomassen (2015) og Gravermoen (2016) ble det funnet ut at økonomiske kostnader har begrenset utviklingen til skiløpere og at god personlig økonomi og nødvendige prioriteringer er avgjørende for at barna skal ha mulighet til å delta i idrett.

En studie av en skiskytter på høyt internasjonalt nivå fant at kompetente og erfarne trenere og støttespillere var avgjørende for prestasjonsutviklingen (Rui, 2018). Fahlström et al. (2015) rapporterer at svenske eliteutøvere ofte kommer fra såkalte idrettsfamilier. Foreldrenes egne idrettsopplevelser og tidligere erfaringer som trenere eller ledere kan være til fordel når det gjelder å støtte og veilede utøverne. I tillegg kan sosiale kostnader og muligheten til å sette av tid til å støtte barnas idrett være avgjørende for å kunne delta i idretten. En undersøkelse av foreldres betydning for idrettsdeltakelse i et utviklingsmiljø blant talentfulle skiutøvere avslørte at foreldrene har erfaring og kompetanse innenfor skifeltet. I tillegg er de høyt utdannet og jobber heltid. Utøverne opplever at foreldrenes involvering og ressursbruk er nødvendig for å kunne delta i utviklingsmiljøet. De høye kravene til økonomi og idrettsspesifikk kunnskap viser hvordan foreldrene prioriterer og sørger for at økonomi ikke er et hinder for utøverens idrettsdeltakelse (Nyvoll, 2019).

Ifølge Nyvoll (2019) ser foreldrene på engasjement og involvering i barnas idrettsdeltakelse som en naturlig del av oppdragelsen. Foreldrene påtar seg flere roller som trenere, skismørere, dugnadsledere, administratorer, sjåførere, kostholdsveileder og mentale støttespillere. Rollene som trener og foreldre er ofte synonyme i ungdomsidrett. Dette kan ha både positive og negative konsekvenser for utøveren. Fordeler som ros, teknisk instruksjon, forståelse av evnenivå og spesiell oppmerksomhet kan være fordelaktig. Men det kan også oppstå negative følelsesmessige reaksjoner, forventninger, konflikter og urettferdig oppførsel (Weiss & Fretwell, 2005). Eliasson (2018) undersøkte utfordringene ved å være foreldretrener og fant både positive og negative opplevelser for både foreldre og barn. Selv om å ha foreldrene som trenere gir trygghet og støtte, kan det være problematisk å håndtere spørsmål om rettferdighet og bevise at man ikke gir barnet noen fordeler. I en annen studie om foreldrerollen i idretten, fant Gravermoen (2016) at foreldrene til unge skihoppere har en aktiv rolle i å bidra med praktisk oppfølging og frivillig arbeid som ressurspersoner.

Emosjonell støtte

Kirk og medarbeidere (1997) gjennomførte en studie om sosiale konsekvenser for deltakere og deres familier i junioridrett. Resultatene viste at foreldre spiller en betydelig rolle når det gjelder barnas deltakelse i idrett, både når det gjelder tid og emosjonell støtte. Gravermoen (2016) oppdaget at foreldre ser på barnets deltakelse i idrett som en verdifull investering i barnets utvikling og oppvekst, og forstår sin rolle og involvering som en støtte til dette. En lignende studie fant at foreldre har en vesentlig betydning for suksess i idrett som støttespillere og fysisk aktive rollemodeller, og utøverne mener at foreldrenes støtte har vært avgjørende for deres idrettslige utvikling (Gilberg & Breivik, 1999).

Ifølge Larson et al. (2022) kan foreldre med akademisk ekspertise innen idrett ha en fordel når det gjelder å forstå deres beslutningsprosesser og påvirkninger relatert til sine barns idrettsengasjement. I tillegg er foreldrenes egen idrettsbakgrunn og holdninger til idrett en sentral faktor i deres beslutninger om sine barns tidlige idrettsopplevelser. Foreldre som har hatt positive erfaringer med flere idretter, oppmuntrer til mangfoldige bevegelseserfaringer for sine barn, og kompetanse er en viktig faktor i denne sammenhengen. Studien fremhever betydningen av foreldrenes innsikt og kunnskap når det gjelder å gi emosjonell støtte til barna på en mer målrettet

og tilpasset måte. Ved å ha denne kompetansen og erfaringen, kan foreldrene skape en trygg og støttende atmosfære som fremmer emosjonell støtte. Denne bevisstheten og evnen til å gi emosjonell støtte kan bidra til å styrke barnas idrettslige utvikling.

I studien til Jørgensen et al. (2020) om utvikling av livsmestring blant kanadiske juniorlandslagsskiskyttere, ble det funnet at samspillet med foreldre og søsken bidro til å lære om livsmestring. Foreldrene var involvert i alle aspekter av utøverens liv og fremmet uavhengighet, sosial støtte og muligheter til å lære. Videre konstaterte Fredricks og Eccles (2005) en sammenheng mellom foreldrenes oppfatning av barnas evner og barnas motivasjon og deltakelse i idrett. I tillegg viser Rykhus (2017) funn at utøverne beskrev foreldrenes engasjement som en positiv faktor, og deres støtte ble betraktet som avgjørende for deltakelse i idrett. Disse studiene understreker betydningen av foreldrenes oppfatning av barnas evner og deres engasjement som støttespillere i utøvernes motivasjon og deltakelse i idrett. Dette kan ses i sammenheng med funnene til Kristiansen og Stensrud (2020), som viste at utøvere som hadde sluttet med håndball ikke opplevde like mye støtte hjemmefra, sammenlignet med vellykkede idrettsutøvere som hadde foreldre som hjalp dem med å håndtere utfordringer.

En annen studie viser at familiens påvirkning er viktig for utviklingen av idrettslige ferdigheter over tid. Familiekonteksten kan beskrives som miljøet hvor utøveren utvikler stabile forhold som påvirker idrettsrelaterte verdier og former utøverens vei gjennom idretten. Påvirkningen fra foreldre og søsken kan ha direkte innvirkning på ferdighetsutviklingen gjennom veiledning, støtte, motivasjon og konkurranse (Lundy et al., 2019). En annen studie viste at familien og familiemiljøet var den største kilden til påvirkning på psykologisk utvikling. Dette inkluderte en aktiv familielivsstil og gode kommunikasjonsevner. Foreldrenes engasjement og sosioøkonomiske bakgrunn fremstår som viktig og grunnleggende for å oppnå suksess (Rønbeck, 2006).

I en studie av unge tennisspillere fant Hoyle og Leff (1997) at foreldrestøtte var signifikant assosiert med glede. Spillere som rapporterte høy foreldrestøtte, opplevde større glede av tennis, var mer positive til resultatevalueringer og egenverd. Foreldrepress var derimot assosiert med negative følelser knyttet til idrettsdeltakelse, stress knyttet til resultatevalueringer og usikkerhet rundt egenverd. Ifølge Hellstedt (1990) kan foreldrepress defineres som den påvirkningen og motivasjonen som foreldre utøver på sine barneidrettsutøvere for å konkurrere, prestere på et visst nivå

og fortsette med idretten. Lavt press kan føre til positive reaksjoner, mens høyt press sannsynligvis vil føre til en negativ følelsesmessig reaksjon. En studie viste betydelig variasjon i både foreldrenes press og utøvernes følelsesmessige respons. 13 år gamle mannlige og kvinnelige skiløpere oppfattet moderat til sterkt foreldrepres når det gjaldt å konkurrere og ikke trekke seg fra idretten. Dataene viser en sammenheng mellom høye nivåer av foreldrepres og negativ respons fra utøverne. Imidlertid ser flere av utøverne på presset som positivt og støttende, og det er foreldrenes ansvar å finne en balanse mellom forståelse, støtte og oppmuntring til maksimal innsats (Hellstedt, 1990). I en studie av søskenpar i toppidretten av Rykhus (2017) opplevde utøverne ikke prestasjonspress fra foreldrene, men krav om å yte sitt beste. Gould et al. (2002) fant tilfeller der foreldre ikke var positivt støttende og i stedet baserte eller holdt tilbake kjærlighet avhengig av idrettsutøverens prestasjon, noe som hadde negative konsekvenser for utøveren.

4.0 Design og metode

Den samfunnsvitenskapelige metoden handler om å undersøke samfunnet ved å samle inn, analysere og tolke data for å forstå samfunnsforhold og -prosesser. Ifølge Johannessen et al. (2010) er det viktig å være systematisk, grundig og åpen i empirisk forskning. For å sikre troverdighet til en kvalitativ studie er grundig og bevisst metodisk tilnærming også viktig (Thagaard, 2018). I dette prosjektet legges det derfor stor vekt på de metodiske valgene som er tatt for å gi innsikt i forskningsprosessen og oppnå transparens, noe som er avgjørende for å kunne vurdere troverdigheten til kvalitative undersøkelser. I dette kapitlet beskrives datainnsamlingsprosessen med fokus på valg av kvalitativt design. Det presenteres også hvordan datainnsamlingen ble gjennomført, fra rekruttering av informanter til analyse av datamaterialet. Deretter diskuteres prosessen med datainnsamling med fokus på forskningens kvalitet, forskerrollen og etiske hensyn.

4.1 Vitenskapelig forankring

Vitenskapelig forankring har betydning for hvordan forskningsprosessen utvikler seg og hvordan datamaterialet blir tolket (Thagaard, 2018). I lys av et konstruktivistisk perspektiv er virkeligheten sosialt konstruert (Roulston, 2010) og innebærer at det finnes flere ulike perspektiv på virkeligheten (Kvale et al., 2015). I konstruktivismen er det en felles grunntanke om at verden er noe som mennesker mer eller mindre aktivt konstruerer, og dermed kan ikke anses som objektiv (Postholm & Jacobsen, 2018). I et konstruktivistisk perspektiv, konstruerer intervjueren kunnskap og forståelse i samhandling med informanten, og forskerens påvirkning på funn er vesentlig. Det er derfor viktig å være bevisst sin egen forskerrolle og hvordan ens personlige tolkning og teoretiske tilnærming kan påvirke studien og resultatene (Kvale et al., 2015).

Fenomenologien er en retning innenfor konstruktivismen (Postholm, 2010) og ifølge Thagaard (2018) tar fenomenologien utgangspunkt i subjektive opplevelser. I denne tilnærmingen oppfattes en persons livsverden av bevisstheten, og den perseptuelle erfaringen også er en del av denne bevisstheten. Dette betyr at alt som en person oppfatter og erfarer, inkludert det som er sanselig og perseptuelt, er en del av vedkommendes livsverden og kan undersøkes og beskrives fenomenologisk (Postholm, 2010). Informantenes personlige erfaringer danner dermed grunnlaget for vitenskapelig kunnskap i denne studien. Siden alle mennesker er forskjellige, vil

opplevelsen av en situasjon variere fra person til person. På den måten kan vi si at mennesker utvikler seg når livsverdenen møter bevisstheten, ifølge Postholm (2010).

Formålet med prosjektet er å utforske hvordan foreldrenes praktiske og emosjonelle støtte påvirker idrettsutviklingen og elitesatsingen til talentfulle skiskytterutøvere i junioralderen, ved å undersøke deres erfaringer og opplevelser. Ifølge konstruktivismen blir virkeligheten konstruert aktivt av hver enkelt person. Med en fenomenologisk tilnærming vil deltakernes erfaringer og perspektiver danne grunnlaget for forskerens forståelse. Dermed anses fenomenologisk tilnærming som en passende vitenskapelig metode. I en fenomenologisk studie kan forskeren utvikle en forståelse av fenomenet ved å beskrive felles trekk blant deltakerne i prosjektet (Thagaard, 2018).

Valg av design og metode

Innenfor idrettsforskning og kvalitativ forskning er intervju den mest brukte metoden for datainnsamling, spesielt dybdeintervjuer (Smith & Sparkes, 2016). Dybdeintervjuer setter søkelys på spesifikke temaer og tar sikte på å få informanter til å reflektere og diskutere egne erfaringer og meninger. Valg av forskningsmetode avhenger av formålet og problemstillingen til forskningsprosjektet (Tjora, 2017). Intervjuer gir forskeren mulighet til å utforske informantens tanker og perspektiver grundig, men det krever grundige spørsmål og tillit mellom intervjueren og intervjuobjekt (Bjørndal, 2017; Roulston, 2010). Kvalitative intervjuer kan gi verdifull informasjon om informantens erfaringer, meninger og forståelse (Silverman, 2017), men de tar mye tid å forberede, gjennomføre og etterbehandle (Bjørndal, 2017).

Målet med studien var å undersøke hvilken rolle foreldre spiller i utviklingen og satsingen til skiskytterutøvere i junioralder på veien mot elitenivå, spesielt deres praktiske og emosjonelle støtte. Kvalitativ forskning med intervjuer ble valgt som en passende metode for å få dypere innsikt i informantenes erfaringer og opplevelser. Intervjuer anses generelt som en effektiv måte å få innsikt i erfaringer på (Silverman, 2017), og det finnes forskjellige former for intervju. I denne studien ble et semistrukturert dybdeintervju brukt, som innebar forhåndsbestemte åpne spørsmål om det aktuelle temaet. Semistrukturerte intervju anses som passende når formålet er å få innsikt i deltakernes perspektiver (Postholm & Jacobsen, 2018).

4.2 Utvalg og fremgangsmåte

Prosjektet gjennomførte kvalitative intervjuer for å undersøke hvordan foreldrenes praktiske og emosjonelle støtte påvirker idrettsutviklingen og elitesatsingen til talentfulle skiskytterutøvere i junioralder. Intervjuene ble planlagt og gjennomført i henhold til prinsippene til Kvale og Brinkmann (2015), og en fenomenologisk tilnærming ble brukt for å sikre en grundig forståelse av intervjupersonenes opplevelser og erfaringer. I samarbeid med veileder ble det gjennomført et kriterieutvalg med mål om å rekruttere informanter som kunne gi en grundig forståelse av fenomenet som ble undersøkt (Thagaard, 2018). Formålet med prosjektet var å belyse ulike perspektiver på foreldrerollen, og derfor ble både foreldre og utøvere inkludert i utvalget. Utvalgskriteriene var basert på talentfulle skiskytterutøvere i junioralder som hadde besluttet å satse mot elitenivå, og én forelder per utøver ble også inkludert. Kriteriene hadde til hensikt å samle inn erfaringer og innsikt fra en gruppe som hadde førstehånds kjennskap til hvordan foreldrenes praktiske og emosjonelle støtte påvirker talentfulle skiskytterutøveres idrettslige utvikling og elitesatsing i junioralderen. Studiens resultater er dermed basert på erfaringer, opplevelser og forståelse om foreldres betydning i utviklingen av skiskytterutøvere i junioralder fra både foreldre og utøvere. Prosjektet har blitt gjennomført i et utvalgt skiskytterlag i Norge.

Basert på studiens formål og design ble det satt et mål om å inkludere tolv informanter, inkludert seks foreldre og seks utøvere. Først ble en ansatt i Norges Skiskytterforbund engasjert og sendte ut e-post til mulige utøvere og forespørsel om én forelder per utøver. E-posten inneholdt et informasjonsskriv og en samtykkeerklæring (vedlegg 2) som var utarbeidet i samsvar med retningslinjene til Sikt. Fire utøvere med foreldre ga uttrykk for interesse i å delta, og etter en vurdering av utvalget ble det ansett som tilfredsstillende med tanke på å sikre en kobling mellom foreldre- og utøverperspektivet. Til slutt ble det gjennomført intervjuer med fire utøvere, inkludert to kvinnelige utøvere og to mannlige utøvere. Foreldrene som deltok inkluderte to mødre og to fedre. Gjennomsnittsalderen for utøverne i studien var 21,8 år (SD = 0,56).

Tabell 1: Sentrale kjennetegn ved foreldrene.

Navn	Rolle	Antall barn	Idrettserfaring	Roller i idretten
Forelder1	Far	3	Langrenn, fotball	Trener, administrerende roller
Forelder2	Far	3	Skiskyting	Trener, administrerende roller
Forelder3	Mor	3	Langrenn, fotball	Utenomsportslige roller
Forelder4	Mor	3	Skiskyting, langrenn	Sportslige, administrerende, utenomsportslige roller

Tabell 2: Sentrale kjennetegn ved utøverne.

Navn	Kjønn	Nivå skiskyting d.d.	Bosted videregående skole	Annen idrettserfaring
Utøver1	Kvinne	Internasjonalt	Borteboer (toppidrettsgymnas)	Langrenn, fotball
Utøver2	Mann	Internasjonalt	Borteboer (idrettsfag)	Langrenn, fotball
Utøver3	Kvinne	Internasjonalt	Borteboer (toppidrettsgymnas)	Langrenn, fotball
Utøver4	Mann	Internasjonalt	Hjemmeboer (idrettsfag)	Langrenn, fotball

Tabellene gir en oversikt over sentrale kjennetegn ved foreldre og utøvere som deltok som informanter, og kan være relevant for analysen av dataene. I Tabell 1 finner man informasjon om foreldrenes rolle, antall barn, idrettserfaring og deres posisjoner innen idretten, mens Tabell 2 viser egenskaper ved utøverne som kjønn, nivået de utøver skiskyting på, og annen idrettserfaring. I tillegg angir tabellen om utøverne var hjemmeboende eller borteboer mens de gikk på videregående skole, da dette kan være av betydning for analysen av datamaterialet. For å beskytte informantens personvern har både foreldre og utøvere blitt gitt nye navn, der tallene 1-4 refererer til foreldre og utøvere som er koblet sammen. For eksempel er Forelder1 knyttet til Utøver1, og så videre.

Intervjuguide

Intervjuguiden (vedlegg 1) ble utviklet med inspirasjon fra en tidligere studie og masteroppgave som utforsket foreldre- og fotballspillernes forståelse av foreldrerollen i overgangen fra junior- til seniornivå (Ohla, 2022). Spørsmålene i intervjuguiden ble tilpasset studiens tema og teoretiske tilnærming, og guiden tok utgangspunkt i Wyllemans (2019) modell for utvikling. Intervjuguiden inkluderer spørsmål som tar sikte på å undersøke støtte på ulike utviklingsnivåer utenfor idretten, i samsvar med Wyllemans (2019) fokus på samspillet mellom de forskjellige utviklingsområdene både

innenfor og utenfor idretten. I tillegg er det inkludert spørsmål som dekker både positive og utfordrende sider ved foreldrerollen i skiskyting, noe som gir et mer helhetlig og nyansert bilde av hvordan utøverne og deres foreldre opplever foreldrerollen i denne konteksten. Hensikten med intervjuguiden var å avdekke foreldrenes rolle og betydning for skiskytterutøverens idrettslige utvikling og elitesatsing, både fra foreldrenes og utøvernes perspektiv. Studien hadde også som mål å undersøke hvilke faktorer foreldrene mente var avgjørende for utøverens utvikling, samt deres egen rolle som foreldre til en utøver som satser.

Tjora (2017) argumenterer for at det er viktig å etablere tillit og trygge omgivelser når man ønsker å skape en positiv intervjusituasjon der informanten kan gi ærlige og innsiktsfulle svar. Intervjuguiden kan være til hjelp med å oppnå dette ved å ha en god struktur. En velstrukturert intervjuguide kjennetegnes av tre faser, nemlig oppvarming, refleksjon og avrundning. For å sikre at alle relevante aspekter av studiens problemstilling ble utforsket grundig, ble intervjuguiden utformet med organisering i ulike temaer. Temaene inkluderte bakgrunnsinformasjon, betydningen av utviklingsmiljø, betydningen av foreldre og avslutning, og formålet var å skaffe relevant kunnskap om hvert enkelt tema. I tillegg ble spørsmålene om betydningen av foreldre videre inndelt i praktisk og emosjonell støtte, for å få en mer omfattende forståelse av foreldrenes perspektiver og tanker om deres rolle (Bjørndal, 2017). Spørsmålene i intervjuguiden var ikke bundet i en bestemt rekkefølge. Hensikten var å gi veiledning for å fremme interessante svar og ta hensyn til det dynamiske aspektet ved kvalitative intervjuer, og dermed skape en god intervjusituasjon (Kvale et al., 2015; Sollid, 2013). Det teoretiske aspektet av intervjuet var også ivaretatt ved å sikre at spørsmålene var relevante for studiens problemstilling (Kvale et al., 2015).

For å sikre at både utøvere og foreldre kunne gi relevant og detaljert informasjon om temaene som ble undersøkt, ble det utviklet separate intervjuguides tilpasset hver gruppes behov. Selv om begge guidene dekket de samme temaene, ble spørsmålene formulert på en måte som gjorde at de var mer relevante for hver gruppes perspektiver og erfaringer. Dette gjorde det mulig å få et mer nyansert bilde av hvordan både utøverne og foreldrene opplevde forskjellige sider ved idrettslig utvikling og elitesatsing i skiskyting.

Pilotstudie

Ifølge Kvale et al. (2015) er det å gjennomføre gode forskningsintervjuer en kunst som krever forberedelse og trening. Hensikten med pilotstudien var å teste intervjuguiden for å se om den frembrakte relevant kunnskap for oppgavens problemstilling, kvaliteten på spørsmålene og tidsbruken. I tillegg fikk jeg anledning til å øve på å etablere kontakt, lytte og formulere spørsmål. Pilotstudien ga meg en følelse av trygghet og praksiskompetanse som ble verdifull for de faktiske forskningsintervjuene. Målet med pilotstudien var å undersøke om intervjuer kunne være et egnet verktøy for å utforske foreldrenes rolle og betydning i skiskytterutøverens idrettslige utvikling og karrieresatsing mot elitenivå. En skiskytter som tidligere hadde vært aktiv i satsingen og dennes forelder ble intervjuet for å teste intervjuguiden og eventuelt justere den før hovedstudien. Hovedfokuset var å sikre at intervjuene ville gi relevant innsikt i temaet. I tillegg ga pilotstudien verdifull øvelse og erfaring i intervjusituasjonen (Kvale, 2008; Kvale et al., 2015). Selv om intervjuene ga god innsikt i temaet til forskningsprosjektet, opplevde jeg at det var nødvendig å undersøke mer spesifikt hva foreldrene faktisk gjør når det gjelder praktisk og emosjonell støtte. Dette ville kunne gi bedre forståelse for hvordan og på hvilken måte foreldrenes støtte bidrar til utøverens idrettslige utvikling og satsing. Derfor ble det gjort justeringer på intervjuguiden med dette formålet i tankene. For eksempel ble det vektlagt å inkludere oppfølgingsspørsmål for å bekrefte at forskerens tolkninger var i samsvar med informantenes uttalelser når det gjaldt praktisk og emosjonell støtte. For eksempel, da spørsmålet «*Hvilken praktisk støtte krever skiskyting?*» ble stilt, fulgte det oppfølgingsspørsmålet «*Hvordan tilbyr du utøveren praktisk støtte?*».

4.3 Gjennomføring

Intervjuene ble gjennomført over en periode i mars og april 2023 ved hjelp av videomøter på Teams, en plattform for kommunikasjon og samarbeid. Informantene mottok en skriftlig informasjon og samtykkeerklæring og ga sitt samtykke til å delta i prosjektet og til å ha opplysningene behandlet til prosjektet var avsluttet. I samråd med informantene brukte jeg lydopptak-tjenesten og mobilappen Nettskjema-diktafon. Opptaket ble umiddelbart kryptert på telefonen. Ved å bruke en lydopptaker under intervjuene, var jeg i stand til å gi full oppmerksomhet til informantene og det de sa. Gjennomsnittlig tid på intervjuene var 31 minutter (SD = 4,53). Selv om mengden

informasjon som ble delt varierte, var både foreldre og utøvere engasjerte og reflekterte under intervjuene, og ga utfyllende beskrivelser av fenomenet.

Intervjuguiden ble brukt gjennom hele prosessen for å gi samtalen en struktur. Den ble utformet med tanke på å skape tillit og en trygg atmosfære, slik at en god intervjusituasjon kunne oppnås (Tjora, 2017). Guiden bestod av innledende spørsmål, drøftende spørsmål og en avsluttende del. For å oppmuntre intervjupersonene til å uttrykke egne meninger og erfaringer fritt, var det nødvendig å skape en trygg og avslappet atmosfære (Kvale et al., 2015). Jeg tok derfor en lyttende og forståelsesfull rolle under intervjuene, og startet med en generell introduksjon hvor jeg presenterte meg selv og forklarte formålet med prosjektet og informantens rettigheter. Intervjupersonen fikk også anledning til å stille spørsmål. Deretter fulgte jeg intervjuguiden i rekkefølge, bortsett fra der oppfølgingsspørsmål var relevante. Vi vendte tilbake til spørsmålene i intervjuguiden når det var naturlig å gjøre det. Under intervjuene lyttet jeg aktivt til hva intervjupersonen sa, og tok initiativ til å holde samtalen i gang (Thagaard, 2018). Intervjuene hadde noe forskjellig struktur på grunn av at informantene tok opp ulike temaer underveis, noe som er vanlig i kvalitativ forskning. Som forsker tilpasset jeg min rolle til både intervjusituasjonen, temaet og deltakeren, men forskjeller i gjennomføring må tas hensyn til ved analyse. Noen spørsmål ble stilt på nytt for å bekrefte tidligere svar eller for å få en dypere utdypning (Kvale et al., 2015; Tjora, 2017).

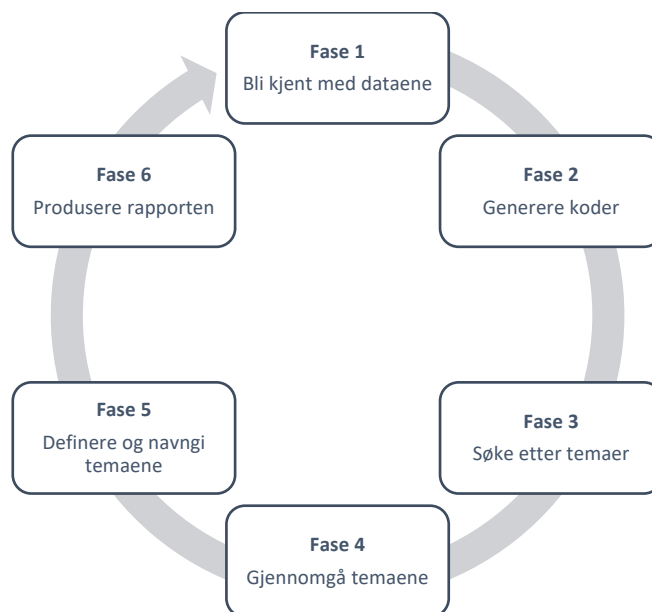
Intervjudialogen mellom intervjueren og deltakeren la grunnlaget for kunnskapen som ble samlet inn. En konstruktivistisk vitenskapstilnærming gjør at resultatene avhenger av samspillet mellom forskeren og intervjuobjekt, og derfor er det viktig for intervjueren å reflektere over sin rolle og påvirkning på situasjonen (Thagaard, 2018). Jeg prøvde å være bevisst min egen subjektivitet i både gjennomføring og tolkning av intervjuene, siden datamaterialet som utvikles vil være påvirket av samspillet mellom intervjuer og intervjuperson (Kvale et al., 2015). Med sikte på å avdekke viktige data knyttet til forskningsprosjektets problemstilling (Kvale et al., 2015), ble det utført en tematisk analyse.

Transkribering og analyse

Analyseprosessen ifølge Thagaard (2018) starter fra selve intervjusituasjonen og fortsetter med arbeidet på det transkriberte materialet. Intervjuene ble raskt transkribert ved hjelp av lydopptak, og personlige opplysninger anonymisert for personvern, mens

bekreftende svar ble beholdt for å opprettholde den naturlige flyten i samtalen. Egennavn som kunne identifisere personer, ble erstattet med generelle formuleringer.

Formålet med analysen var å identifisere og beskrive mønstre og temaer i de kvalitative dataene. Dette ble gjort ved å anvende både induktiv og deduktiv tematisk analyse. I den deduktive tilnærmingen ble prinsipper fra det teoretiske rammeverket og oppgavens problemstilling brukt til å søke etter temaer, inkludert praktisk og emosjonell støtte. I tillegg ble prinsipper fra Wyllemans (2019) HAC-modell anvendt som sentrale temaer gjennom hele analysen. På den andre siden ble temaene i den induktive tilnærmingen empirisk forankret i deltakernes erfaringer (Thagaard, 2018). Braun et al. (2014) har utviklet en veiledning for hvordan man kan utføre en tematisk analyse på datamaterialet, som deles inn i flere trinn. Disse trinns inkluderer å bli kjent med datamaterialet, generere koder, søke etter temaer, gjennomgå temaene, definere og navngi temaene, og utarbeide en rapport (Braun & Clarke, 2006). Analysen ble gjennomført i seks faser, som vil bli beskrevet i de kommende avsnittene.

Figur 2: Faser i tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006).

I fase en av tematisk analyse ble jeg kjent med datamaterialet ved å lese og gjøre meg kjent med intervju samtaler, transkripsjoner og notater som var tatt underveis. Dette ga meg en helhetsforståelse av datamaterialet som var nødvendig for å kunne identifisere relevante temaer og mønstre i materialet i senere faser av analysen. I fase to genererte jeg koder ved å systematisk gå gjennom datamaterialet og markere ord, setninger eller avsnitt som gjaldt bestemte fenomener, temaer eller konsepter. Dette gjorde jeg for å

organisere og strukturere datamaterialet i mindre enheter som kan brukes for å identifisere mønstre og sammenhenger mellom ulike deler av materialet. I fase tre søkte jeg etter temaer ved å gå gjennom kodene og finne felles elementer som kunne grupperes og kategoriseres. Dette gjorde jeg ved å lete etter sammenheng og gjentakelser i koden for å identifisere mulige temaer som kunne være relevante for forskningsspørsmålet. Deretter grupperte og kategoriserte jeg kodene under relevante temaer for å få en mer oversiktlig struktur på materialet. I fase fire gikk jeg gjennom temaene og sørget for at de var konsistente og meningsfulle. Jeg vurderte om temaene dekket alle aspekter av datamaterialet og om de var relevante for forskningsspørsmålene mine. Det var også nødvendig å justere eller reorganisere temaene etter behov for å sikre at de var klare og tydelige. Dette gjorde jeg for å sikre at analysen var grundig og at jeg hadde fått med alle relevante temaer i materialet. I fase fem definerte og navnga jeg temaene ved å gi dem beskrivende og presise navn som representerte det de handlet om. Dette gjorde jeg ved å nøye vurdere innholdet i hvert tema og finne et passende navn som gjenspeilte det sentrale aspektet eller konseptet som temaet handlet om. Jeg sørget også for at navnene var enkle og tydelige, slik at de var lette å forstå og kommunisere til andre. På denne måten kunne jeg presentere temaene på en klar og strukturert måte i min analyse. I fase seks produserte jeg rapporten, der jeg brukte resultatene fra de tidligere fasene for å representere de viktigste funnene og temaene fra analysen. Jeg beskrev også detaljert metoden og prosessen som ble brukt i analysen, og presenterte funnene mine på en klar og tydelig måte (Braun & Clarke, 2006; Braun et al., 2014).

Tabell 3: Eksempler på koder og temaer som ble identifisert i den tematiske analysen.

Tema	Kode	Tekstutdrag
Bakgrunnsinformasjon	Foreldrenes idrettsbakgrunn	Forelder3: «Har drevet med langrenn selv.»
		Forelder4: «Jeg har selv drevet med skiskyting.»
Idrettslig interesse og karriere	Ambisjoner	Utøver2: «Jeg har mål om å bli best.»
		Utøver3: «Jeg har lyst til å finne ut av hvor god jeg kan bli.»
Støtte fra familie og omgivelser i idrettssatsing	Betydningen av foreldre	Utøver4: «Så er du jo avhengig av gode støttespillere rundt, som er med og støtter på veien.»
		Forelder2: «Jeg tror at det at vi har lagt til rette er avgjørende, det har vi gjort hele tiden.»

4.4 Forskningens kvalitet og etiske refleksjoner

Når det gjelder forskningens kvalitet og troverdighet, er validitet, reliabilitet og generaliserbarhet ansett som sentrale faktorer (Tjora, 2017). Thagaard (2018) fremhever at validitet, reliabilitet og generaliserbarhet opprinnelig var knyttet til kvantitativ forskning, men i de senere år har begrepene bekreftbarhet, troverdighet og overførbart blitt mer vanlig brukt innen kvalitative studier. Studien baserer seg i hovedsak på Thagaards (2018) begrepsbruk. Forskningens kvalitet avhenger av utformingen, gjennomføringen og besvarelsen av spørsmålene. Intervjuer krever klare og relevante spørsmål og svar fra informantene for å sikre kvaliteten. Forskeren må være oppmerksom på at intervjuer kan by på utfordringer, som å gi feilaktig eller mangelfull informasjon på grunn av forskerens lederrolle (Kvale, 1994; Walford, 2007). I tillegg spiller systematikk en vesentlig rolle i evalueringen av kvalitative forskningsarbeid. Systematikk i kvalitativ forskning reflekterer forskerens evne til å begrunne forskningsprosessen og reflektere over de valgene som tas underveis (Thagaard, 2018). Det er av stor betydning at forskeren beskriver forskningskvaliteten og at den stemmer overens med den valgte metoden (Roulston, 2010). Videre drøftes gjennomføringen og analysen av dataene med søkelys på forskningens kvalitet, forskerens rolle og etiske hensyn.

Bekreftbarhet

For å sikre vitenskapelig gyldighet i forskningsprosessen er det viktig å opprettholde bekreftbarheten, som refererer til hvorvidt en studie undersøker det den har som formål å undersøke (Thagaard, 2018). Dette krever et representativt utvalg og evnen til å besvare spørsmål knyttet til forskningstemaet. For å evaluere bekreftbarheten av en studie må man spørre seg om hva som skal undersøkes og om det er mulig å gjøre dette med den valgte metoden, noe som krever en grundig begrunnelse av valg av teoretisk rammeverk og metode som passer for undersøkelsen, samt inkludert av en detaljert redegjørelse av analyseprosessen (Kvale et al., 2015). I min oppgave har jeg nøye begrunnet valg av teoretisk rammeverk og metode som passer for undersøkelsen, og inkludert en detaljert redegjørelse av analyseprosessen for å vise hvordan dataene ble samlet og analysert på en systematisk måte. Dette bidrar til å styrke oppgavens bekreftbarhet ved å vise at det ble fulgt en grundig og veloverveid

tilnærming til forskningen. Intervjuguiden kan også bidra til å øke bekreftbarheten ved å sikre at relevante spørsmål blir tatt opp og besvart i intervjuet for å svare på forskningsspørsmålet, og oppfølgingsspørsmål kan bekrefte forskerens tolkninger av informantenes uttalelser (Sollid, 2013; Tjora, 2017).

Troverdighet

For å sikre troverdighet i denne studien har flere tiltak blitt gjort. Troverdighet refererer til påliteligheten av resultatene. Kvalitative intervjuer er kontekstavhengige og kan derfor være utfordrende å oppnå troverdighet i, i motsetning til kvantitative undersøkelser (Thagaard, 2018). For å øke påliteligheten, har forskningsprosessen blitt gjort så transparent som mulig ved å gi detaljerte beskrivelser av studiens fremgangsmåte og valgene som ble gjort. Videre ble et pilotintervju gjennomført før hovedintervjuene for å sikre at intervjuguiden stilte relevante spørsmål og svarte på forskningsspørsmålet. Intervjuene ble gjennomført på en måte som var tro mot forskningsspørsmålet og intervjuguiden, samtidig som det ble gitt rom for informantenes perspektiver (Sollid, 2013). Alle intervjuene ble tatt opp med lydopptaker, noe som muliggjør en nøyaktig og ordrett gjengivelse av informantenes svar. Det har også blitt lagt vekt på en grundig beskrivelse av forskningsprosessen, hvor det har blitt redegjort og argumentert for utviklingen av datainnsamlingen og metodisk refleksjon (Thagaard, 2018).

Studiens troverdighet og kvalitet er avhengig av flere faktorer, inkludert forskerens engasjement og kunnskap om det aktuelle temaet (Kvale et al., 2015; Roulston, 2010; Tjora, 2017). Det er viktig å være bevisst på hvordan forskerens egne tolkninger og forståelser kan påvirke analysen og intervjusituasjonen (Kvale et al., 2015). Thagaard (2018) påpeker at kunnskap om miljøet som skal undersøkes i et forskningsprosjekt kan både være en styrke og en begrensning. Forskerens subjektivitet trenger ikke nødvendigvis å være en svakhet, så lenge forskeren er åpen om forskningsprosessen (Roulston, 2010). I denne studien har jeg vært bevisst på min egen subjektivitet for å sikre påliteligheten til resultatene. I tillegg kan forskerens interesse og kunnskap om emnet bidra til en felles forståelse mellom forskeren og informantene (Kvale et al., 2015; Tjora, 2017). For å øke påliteligheten til studien er valgene som ble gjort i løpet av forskningsprosessen nøye beskrevet og begrunnet.

Overførbarhet

Thagaard (2018) betrakter begrepet overførbarhet synonymt med generaliserbarhet. Generaliserbarhet refererer ifølge Kvale et al. (2015) til hvorvidt kunnskap som blir produsert i en spesifikk kontekst kan overføres til andre relevante situasjoner. Selv om denne studien kun inkluderer fire utøvere og fire foreldre i intervjuer, er det likevel argumenter for at resultatene kan generaliseres til andre sammenhenger. For å sikre dette, har det blitt gitt en detaljert beskrivelse av konteksten for studien, slik at leseren kan vurdere hva som kan overføres og hva som ikke kan overføres. Videre fokuserer studien på både likheter og forskjeller i deltakernes erfaringer og søker å identifisere felles og spesifikke trekk mellom ulike situasjoner. Disse observasjonene kan være relevante og betydningsfulle i andre sammenhenger og kan også brukes som veiledning for å predikere utfallet av lignende situasjoner (Thagaard, 2018). Det er imidlertid viktig å merke seg at intervjuer kan være en tidkrevende prosess, og et lite utvalg kan begrense generaliserbarheten av funnene (Kvale et al., 2015). For å sikre generaliserbarheten i denne studien, har det blitt lagt vekt på en grundig beskrivelse av konteksten og identifisering av både felles og spesifikke trekk mellom situasjonene.

Etiske refleksjoner

I forskning er det viktig å ta hensyn til etiske hensyn og dilemmaer for å sikre at forskningen ikke skader deltakerne eller samfunnet. Dette inkluderer å sikre at informert samtykke blir gitt av deltakerne før forskningen starter, og at deres personvern blir ivaretatt. Risiko og belastning for deltakerne må også minimeres, og de må ha muligheten til å trekke seg fra studien når som helst. Etiske hensyn bør også tas når det gjelder forskerens rolle og forholdet til deltakerne, og om det er mulig å opprettholde objektivitet og nøytralitet (Kvale et al., 2015; Thagaard, 2018).

I dette prosjektet ble det tatt spesifikke tiltak for å ivareta informantenes rettigheter og personvern. Informasjon om prosjektet og dets formål ble kommunisert tydelig og på en forståelig måte, og det ble utarbeidet en skriftlig samtykkeerklæring som informantene signerte. Et eget meldeskjema ble også sendt inn til Sikt for evaluering av prosjektets samsvar med personvernforordningen og beskyttelse av personopplysninger. Sikt sin vurdering av prosjektet (vedlegg 3) bidrar til å sikre at forskningen blir gjennomført på en etisk forsvarlig måte. For å ivareta konfidensialitet, ble all informasjon behandlet konfidensielt og delt bare med personer som trenger å kjenne til den for å gjennomføre prosjektet. Disse tiltakene sikrer at informantenes

rettigheter og personvern blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte, og at prosjektet blir gjennomført på en etisk forsvarlig måte (Thagaard, 2018). Det er viktig å reflektere over de etiske hensynene som har blitt ivaretatt i forbindelse med dette prosjektet, for å sikre at deltakernes rettigheter og personvern blir ivaretatt på en tilfredsstillende måte. Ved å følge retningslinjene og gjøre alt som kreves for å sikre etisk forsvarlig gjennomføring, kan man også bygge tillit og troverdighet til prosjektet (Kvale et al., 2015; Thagaard, 2018).

5.0 Analyse: Foreldres praktiske og emosjonelle støtte

I dette kapitlet presenteres funnene fra analysen av datamaterialet som viser foreldrenes betydningsfulle innflytelse i utøverens skiskytterkarriere. Foreldrenes involvering og roller endrer seg i takt med utøverens utvikling, og deres støtte spiller en viktig rolle gjennom ulike faser av en skiskytterutøvers karriere. I initieringsårene, hvor utøveren blir introdusert for skiskyting, er praktisk støtte fra foreldrene spesielt viktig. Etter hvert som utøveren utvikler seg, blir emosjonell støtte stadig viktigere for å støtte utøverens psykologiske og psykososiale utvikling. I mestringsårene, når utøveren går over til junioralder og blir tatt ut til forbundslag, er emosjonell støtte spesielt viktig. Foreldrene gir fortsatt praktisk støtte i form av utstyr, men praktisk støtte som kjøring og økonomiske bidrag avtar. Dette skyldes delvis at forbundslaget tar ansvar for de praktiske behovene til utøverne. Samtidig blir emosjonell støtte fra foreldrene stadig viktigere, da forbundslaget ikke nødvendigvis dekker dette behovet.

For å analysere og tolke resultatene har undersøkelsen tatt i bruk Wyllemans (2019) Holistic Athletic Career Model (HAC) og Côtés (1999) Developmental Model of Sport Participation (DMSP), sammen med relevant tidligere forskning på området. Ved å anvende disse modellene på funnene fra intervjuene, gir undersøkelsen en systematisk analyse av de ulike fasene i idrettslig utvikling. Det er viktig å merke seg at funnene både støtter og utfordrer de etablerte modellene. For eksempel viser noen av funnene at utøvernes opplevelser og utfordringer ikke nødvendigvis følger en lineær utviklingsprosess slik som beskrevet i modellene. Videre illustreres funnene ved hjelp av utvalgte sitater fra intervjuene, og dette gir en mer detaljert og nyansert forståelse av resultatene.

5.1 Initieringsårene: Introduksjon til skiskyting

Det første trinnet i en idrettsutøvers karriere er initieringsårene som vanligvis oppstår i en alder av 6-13 år (Wylleman & Lavallee, 2004). Dette stadiet tilsvarer perioden Côté (1999) beskriver som prøveårene og er preget av allsidighet og lek. I initieringsårene anses foreldre som den primære bidragsyteren når det gjelder å introdusere og utvikle barnas interesse for idrett. I denne fasen regnes foreldre som utøverens nærmeste støttespillere (Wylleman & Lavallee, 2004; Wylleman & Rosier, 2016), og deres tilbud om praktisk støtte er identifisert som den mest betydelige formen for sosial støtte i denne perioden. For å undersøke foreldrerollen i skiskyting og betydningen av praktisk

og emosjonell støtte, er det nødvendig å analysere samfunnsmessige og miljømessige faktorer som foreldrene har bidratt med for å utvikle utøverne fra en tidlig alder. Målet er å forstå hvorfor og hvordan utøverne startet med skiskyting, samt deres opplevelser og erfaringer i de første årene av idrettskarrieren. Sentrale spørsmål inkluderer når og hvorfor utøveren begynte med skiskyting, om foreldrene har erfaring med skiskyting eller andre idretter, og hvordan disse erfaringene har påvirket foreldrerollen og utøvernes skiskytterkarriere.

Introduksjon til skiskyting: fra langrenn til skiskyting

Innledningsvis i intervjuene beskrev foreldre og utøvere når og hvorfor utøveren begynte med skiskyting og om foreldrene har erfaring med skiskyting eller andre idretter. Informantene rapporterer at utøverne begynte med organisert idrett i førsteklasse på barneskolen, men interessen for skiaktivitet hadde allerede blitt vekket lenge før det. Foreldre spiller en viktig rolle i å oppmuntre sine barn til å delta i forskjellige idretter og aktiviteter under allsidighetsårene (Côté, 1999). Det synes å være en sammenheng mellom forelderens idrettsbakgrunn og dets påvirkning på barnas idrettsinteresser. Blant de som ble intervjuet, var det en fellesnevner blant foreldrene om at de alle hadde erfaring med langrenn. Videre hadde to av foreldrene også erfaring med skiskyting, og det ble avslørt at en av de ikke-intervjuede fedrene også hadde praktisert skiskyting. Forelder1 fortalte at alle hans tre døtre begynte å utforske langrenn, trolig på grunn av foreldrenes erfaring og engasjement i sporten. Imidlertid var jentenes interesse for skiskyting et resultat av en tilfeldighet da de fikk muligheten til å prøve det under et langrennsarrangement. Utøver1 viste stor interesse for sporten, og valgte å satse på både langrenn og skiskyting som et resultat av dette.

Resultatene antyder at foreldrenes idrettsbakgrunn, som kan spores tilbake til deres families idrettsbakgrunn og miljøet de er oppvokst i og tilhører, er en viktig faktor for familiens idrettsbakgrunn. Denne sammenhengen antyder at foreldrenes interesse for idrett kan være en avgjørende faktor for deres ønske om å videreføre denne interessen til sine barn. Resultatene viste også at utøverne har deltatt i flere idretter, noe som er vanlig i initieringsfasen og allsidighetsårene (Côté, 1999; Wylleman, 2019).

Oppfølging i skiskyting

Foreldrenes betydning i skiskyting er omfattende og mangfoldig. I henhold til retningslinjer fra Norges Skiskytterforbund (2017), er det pålagt at foreldre deltar på trening og konkurranser av sikkerhetsmessige hensyn så lenge utøveren er under 16 år. Dette tyder på at foreldrenes rolle og innflytelse på utøverens utvikling og mulighet til å satse på skiskyting er avgjørende. Studier har vist at foreldres innflytelse og støtte i de tidlige utviklingsårene har en betydelig effekt på utøvernes idrettslige utvikling og prestasjoner (Coutinho et al., 2021; Lundy et al., 2019; Rønbeck & Vikander, 2010). Ifølge alle de intervjuede foreldrene som har utøvere som deltar i skiskyting, er hverdagen hektisk og travel for både utøverne og deres familier. Forelder4 beskriver en typisk hverdag: *«Fra skolen, så rett hjem, og da var det mat før han skulle videre ut. Vi møtte hverandre mye i døra da, jeg og faren, for å få det til å gå opp. (...). Skiskyting er jo spesielt. Vi må være med utøverne. Mye kjøring (...). Mye matlaging. Vi er jo ikke så mange, så vi var med i styret og stell og sånt og da.»* Videre forteller hun at det ble tydelig demonstrert hvor mye tid som hadde gått med til oppfølging av utøverne i skiskyting, da de flyttet ut. Flere av utøverne har uttalt at foreldrene har lagt til rette for deres idrettsutøvelse ved å gi dem støtte og tilrettelegging for trening og konkurranser. De har også uttrykt stor glede av å delta i skiskyting. Forskning viser at foreldrestøtte har en positiv korrelasjon med barns opplevelse av fysisk kompetanse og glede i idretten (Gould et al., 2002). En av utøverne som ble intervjuet, beskriver viktigheten foreldrene har hatt for karrieren hans:

«Det er helt avgjørende, vil jeg si. Jeg har alltid fått støtte og de backer meg opp. De har hjulpet meg med utstyr og penger, og det som skal til for at jeg kan satse. Kjørte meg til og fra trening, egentlig hver dag.» (Utøver2)

I samtlige intervjuer var det en gjennomgående beskrivelse av hvordan foreldrene la til rette for at deres barn kunne delta i skiskyting. Blant annet støttet de med kjøring, matlaging og klesvask. Dette samsvarer med tidligere studier, som har påpekt foreldrenes sentrale rolle i utviklingen av unge idrettstalent. Det er avgjørende at foreldrene tilpasser seg utøverens behov, noe som ble observert i denne studien og som forskning viser er vesentlig for en utøvers karriere (Kay, 2000; Kirk et al., 1997; Rønbeck, 2006). Under intervjuene ble foreldrene spurt om hvorfor de engasjerte seg i idretten og sin utøvers satsing på skiskyting. En felles motivasjon blant foreldrene var å se gleden som utøveren deres fikk av å drive med skiskyting, og de uttrykte glede

over å se barna mestre. Dette samsvarer med funn fra en studie av Gravermoen (2016), som fant at foreldre involverte seg for å vise interesse for barnets trivsel og glede, samt for å investere i barnas fremtid. I intervjuet fortalte en av utøverne om foreldrenes involvering i hennes idrettsdeltakelse og hvordan deres egen erfaring med idrett hadde påvirket henne:

«Ganske mye, tror jeg. Pappa er en type som interesser seg veldig for ting når han går inn i det. Han hadde ikke noe erfaring med skiskyting fra før, men man skulle jo tro det, for han er veldig engasjert og ivrig. Jeg tror egentlig det har falt litt naturlig for han, fordi han synes det er så gøy, på våres vegne.» (Utøver1)

Utsagnet samsvarer med Forelder1s forklaring på hvorfor han har engasjert seg i utøverens idrett, og beskriver hvordan egne interesser sannsynligvis har påvirket valg av idrett. For det første er ønsket at barna skal ha positive opplevelser og få lov til å engasjere seg i aktiviteter de finner underholdende og utviklende en sentral faktor. For det andre er det viktig for foreldrene å bruke tid sammen med barna, og idrett gir en fin arena for å gjøre dette. Valget om å engasjere seg i idrett har også blitt påvirket av personlig interesse og preferanse, fremhever Forelder1. Dette illustrerer betydningen av foreldres idrettserfaring i utøverens valg av idrett og involvering i idrettsaktiviteter. Forskning har også vist at foreldre med større idrettsforeldrekompetanse gir utviklingsmuligheter og støtte til barna sine innen idrett (Harwood & Knight, 2015). Andre utøvere bekrefter uttalelsen og uttrykker at foreldrene har engasjert seg av de samme grunnene, og dette antyder en felles oppfatning om hvorfor de er interessert og involvert i idretten til sine barn. Det er sannsynlig at dette også er grunnlaget for støtten de gir til utøveren. Ifølge Holt et al. (2009) er dette en essensiell faktor for å sikre at støtten som tilbys utøveren, blir verdsatt og er formålstjenlig. Ifølge resultatene har foreldrene hatt en travel hverdag som i stor grad har vært dedikert til å støtte utøverne praktisk for å legge til rette for deres deltakelse i idretten.

Utviklingsmiljø: klubbetydning og foreldretrener

Det ser ut til å være en sammenheng mellom klubbmiljøet og både oppstart og videre deltakelse i skiskyting. Ifølge HAC-modellen er foreldrene viktige støttespillere for utøveren gjennom hele idrettskarrieren, mens trenere, jevnaldrende og partnere får større betydning fra 15 års alder (Wylleman, 2019; Wylleman & Lavalley, 2004). Selv om foreldre spiller en viktig rolle i initieringsårene til utøverne, ser det ut til at

jevnaaldrende også har betydning når det gjelder miljøet i klubben. En utøver i studien (Utøver1) forteller at hun og en venn begynte med skiskyting sammen som følge av det allerede eksisterende positive klubbmiljøet. Videre gir utøverne uttrykk for at å ha gode lagkamerater har bidratt til deres egen motivasjon og prestasjoner. Dette kan forklares ved at et sterkt samhold og støtte fra lagkameratene kan bidra til å skape en trygg og positiv atmosfære som gir utøverne mulighet til å utfolde seg og utvikle sine ferdigheter på best mulig måte. Forskning har indikert at det er en positiv sammenheng mellom idrettsmiljø og vellykkede idrettsutøvere på et tidlig stadium (Balish & Côté, 2014; Zoppirolli et al., 2020a). Utøver1 beskriver betydningen av klubbmiljøet og vennskapet med lagkameratene:

«Det var et veldig bra miljø allerede. Det var litt eldre gutter som drev med det i klubben. Da begynte jeg og en kompis. Vi har vokst opp sammen og begynte på det her sammen. Og så har vi egentlig bare fortsatt med det.» (Utøver1)

Videre fremhever foreldrene det positive miljøet i klubbene deres barn er medlemmer i, samt vennskapene som har blitt dannet gjennom idretten. Resultatene fra studien indikerer at foreldrene opplever det sosiale miljøet og menneskene de har blitt kjent med som en betydningsfull og positiv del av deres engasjement i barnas idrett. Det sosiale miljøet blant foreldrene kan også ha en positiv innvirkning på barnas idrettsopplevelser og utvikling. Som viktige støttespillere og tilretteleggere for barnas idrettsdeltakelse, kan et godt fellesskap og positive relasjoner mellom foreldrene bidra til å skape en trygg og støttende ramme rundt barnas idrettsaktiviteter. Dette kan på sin side bidra til å øke barnas trivsel, motivasjon og prestasjoner i idretten (Harwood & Knight, 2015). Forelder1 uttrykker at klubben har hatt en stor betydning for utøverens karriere, og dette samsvarer med hva Utøver1 har beskrevet:

«Den har hatt veldig stor betydning. Det finnes bare en klubb i nærheten av oss, og hvis hun skulle drive med skiskyting, så måtte hun være en del av den klubben da. Det har vært et veldig godt miljø og mye positivisme i den klubben som jeg tror har vært avgjørende for å ha det gøy da. Det må man, ha det gøy for å drive med idrett.» (Forelder1)

Foreldre påtar seg ofte rollen som trenere for barna sine (Nyvoll, 2019). Når det blir spurt om hvilke roller foreldrene selv mener de har hatt i utøverens karriere, rapporterer alle fedrene at de først og fremst har hatt rollen som trenere, spesielt i løpet

av initieringsårene. Resultatene antyder at dette forholdet fortsetter i større eller mindre grad i utviklingsårene, og blir påvirket av faktorer som skolegang og uttak til forbundslag. På den annen side har mødre oftere påtatt seg rolle som tilretteleggere, som for eksempel å sørge for mat og vaske klær. Imidlertid rapporterer en av de intervjuede mødre at hun også har hatt sportslige roller i forbindelse med sønnens karriere (Forelder4), mens den andre intervjuede moren i all hovedsak har hatt utenomsportslige roller (Forelder3). Tidligere forskning viser at mødre og fedre ofte rekrutteres til ulike roller innen idretten. Fedre tar oftere på seg formelle roller, som trenerrollen, og dette kan være knyttet til deres idrettsbakgrunn og interesse for idretten. Studien viser at to av mødre også har drevet med skiskyting, men det er likevel fedrene som påtar seg rollen som trenere. Dette kan skyldes forskjellige faktorer, som familiedynamikk og samfunnsmessige og miljømessige faktorer som rekrutterer mødre og fedre til ulike roller. Dette kommer til uttrykk i intervjuet:

«Jeg har vært hun som har vært plattformen i bunn. Jeg har ikke vært noen trener eller noe sånt for han. Der har faren vært trener, men jeg har vært en han kan komme og snakke med eller trenger å filtrere litt.» (Forelder4)

Både foreldre og utøvere gir uttrykk for at foreldretrenerrollen kan ha både positive og negative aspekter ved seg (Eliasson, 2018; Weiss & Fretwell, 2005). For eksempel beskriver noen at det har vært overveiende positivt å være trener for barna sine, men at det også kan være utfordrende å balansere rollen som forelder og trener. På samme måte uttrykker andre at rollen som foreldretrener kan være både givende og krevende:

«(...), og det var jo en utfordring, sant det meg som trener og pappa ved siden av, så noen ganger må du bare dra en linje som trener. Så kan du si det som pappa så ville jeg sagt det og som trener ville jeg sagt det, har jeg sagt til han.» (Forelder2)

«Far har egentlig vært trener fram til jeg flytta og kom inn på et forbundslag. Så det er på en måte meg og han som har drevet i lag. Han har vært tilrettelegger. Vi har snakket om trening og snakker mye om det, det gjør vi enda også. Han er en som kjenner meg veldig godt. Han er en jeg stoler veldig på og det er fint å kunne snakke om alt mulig. Det synes jeg er veldig bra.» (Utøver4)

Resultatene indikerer at utøverne opplevde fedrene sine som en verdifull ressurs som trenere. Samtidig var mødre deres en viktig kilde til emosjonell støtte og veiledning når det gjaldt mentale utfordringer. Wuerth et al. (2004) fant at mødre oppfatter seg

selv først og fremst som en kilde til ros og forståelse, mens fedre gir mer retningsgivende atferd til idrettsutøverne. Etter hvert som utøverne vokser opp, kan foreldretrenerens rolle endres og knyttes til utøvernes psykologiske utvikling som kjennetegner ungdomsårene, hvor utøverne i større grad blir mer selvstendige (Wylleman & Lavallee, 2004). Det akademiske aspektet og skolegangen er også relevante faktorer i denne sammenhengen (Wylleman, 2019; Wylleman & Lavallee, 2004). Som et resultat av dette, vektlegger både foreldre og utøvere betydningen av emosjonell støtte mer etter hvert som utøverne blir eldre og utvikler seg. Resultatene antyder at Côtés (1999) beskrivelse av foreldres overgang fra å være ledere i allsidighetsårene til å ta på seg en støtterolle i investeringsårene, holder stikk.

Støtte i initieringsårene: logistikk og praktisk oppfølging

Resultatene fra studien viser at foreldrene til utøverne spiller en viktig rolle som støttespillere i initieringsårene, spesielt når det gjelder den praktiske støtten knyttet til logistikk og organisering av idrettsaktiviteter. Utøverne tillegger denne støtten størst betydning i alderen 6-13 år. Studier har dokumentert at foreldre spiller en sentral rolle i barns idrettsliv, som også er påpekt i denne undersøkelsen, der foreldrenes oppmuntring til å delta i ulike idretter er avgjørende (Côté, 1999; Knight et al., 2023). I tillegg viser resultatene at et godt klubbmiljø og gode lagkamerater kan ha stor betydning for trivsel og utvikling, både blant utøverne og deres foreldre. HAC-modellen viser at andre personer øker i betydning fra 15-årsalderen (Côté, 1999), men når det gjelder utøvernes trivsel og utvikling i barneårene, synes lagkamerater å ha en særlig betydning, slik det demonstreres i denne sammenhengen. Dette understreker viktigheten av at klubber jobber aktivt med å skape et positivt og inkluderende miljø. Samtidig har foreldrene verdifull erfaring og kunnskap fra sin egen idrettsbakgrunn, som kan bidra til å legge til rette for utøvernes deltakelse og suksess (Fahlström et al., 2015; Gilberg & Breivik, 1998; Nyvoll, 2019). Studien bekrefter dermed betydningen av støtte fra både foreldre og klubbmiljø for å fremme utøvernes idrettslige utvikling og trivsel. Videre diskuteres funn som angår foreldrenes tilstedeværelse og tilbud av sosial støtte i utviklingsårene, som er preget av videregående skolegang og deltakelse på forbundslag.

5.2 Utviklingsårene: Valget om satsing

I løpet av utviklingsårene, som normalt strekker seg fra 14 til 19 år, blir fokus blant idrettsutøvere rettet mot utvikling av ferdigheter og deltakelse i konkurranser. I tillegg representerer utviklingsårene også ungdomsårene (13-18 år) når det gjelder den psykologiske dimensjonen, der ungdommene utvikler sin egen identitet (Wylleman, 2019). Perioden sammenfaller med det som Côté (1999) beskriver som spesialiseringsårene. Endringer i utøvernes støttenettverk i den psykososiale dimensjonen, der trenere og jevnaldrende blir stadig viktigere, er også vanlige i denne perioden (Wylleman & Lavalley, 2004). Forskning har vist at vellykket utvikling krever disiplinert involvering (Bloom, 1985), og foreldrenes rolle i å støtte utøverne forblir sentral i denne perioden. Studier indikerer at utøverne blir mer selvstendige, og foreldrenes rolle i å støtte utøverne blir derfor mindre praktisk, men fortsatt økonomisk og juridisk betydningsfull (Wylleman, 2019; Wylleman & Rosier, 2016). Derfor er det interessant å undersøke når og hvordan utøverne bestemte seg for å satse på skiskyting, hvilke ambisjoner og forventninger utøvere og foreldre hadde, og hvordan foreldre og andre støttespillere kan bidra til utøvernes utvikling og suksess.

Valget om å satse

Utøverne har alle hatt en målrettet satsing mot å bli eliteutøvere innenfor sin idrett. Mens noen av utøverne gradvis økte satsingen fra 15-16 års alderen, var det for Utøver1-3 et tydelig skille da de flyttet hjemmefra og begynte på toppidrettsgymnas eller idrettsfag på videregående skole. På dette tidspunktet i karrierene sine, opplevde utøverne en overgang til en mer strukturert og målrettet satsing mot elitenivå. Studien viser en tydelig overgang for utøverne da de begynte på videregående skole, noe som kan knyttes til Wyllemans (2019) modell og den økte betydningen av den akademiske dimensjonen. Til tross for at utøverne hadde vært målbevisste og trent mye fra ung alder, var det en markant endring da de begynte på videregående skole. Utøver4 derimot, gikk på en lokal videregående skole og forteller om satsing fra 15-16 års alderen, men det var først når han ble junior at han virkelig tok steget opp og begynte å satse skikkelig. Samlet sett stemmer disse erfaringene med kjennetegnene for utviklingsårene (Wylleman, 2019; Wylleman & Lavalley, 2004), og viser at det å flytte hjemmefra for å satse på idretten kan være et viktig skritt i en utøvers karriere. Forelder4 og Utøver4 beskriver satsingen på følgende måte:

«Han har alltid på en måte hatt en drøm, helt fra han var liten. Det var lek fram til han var junior vil jeg si. Det har alltid vært mye trening, og så ble det på en måte litt annerledes når han gikk over til junior. Fikk en annen trener og det ble litt mer seriøst vil jeg si. Men alltid trent mye og vært målbevisst. Det skjedde noe den gangen,» (Forelder4)

«Da var jeg 15-16 år. Det var vel egentlig når jeg ble junior at jeg tok et steg opp og begynte å satse skikkelig.» (Utøver4)

Utøverne opplever at deres valg om å satse på idrett har blitt møtt med støtte fra foreldrene, og at de har lagt til rette for at utøverne kan følge drømmene sine. Utøver4 beskriver hvordan hans foreldre alltid har vært støttende over hans idrettsinteresse, og har bidratt til å gjøre det mulig. Utøverne forteller også at foreldrene har støttet og tilrettelagt for deres idrettsaktiviteter. Dette stemmer overens med foreldrenes oppfatninger som beskriver at de har støttet utøverne og lagt til rette for at de kan drive med idretten sin. Dette kan knyttes til resultatene fra Kristiansen og Stensrud (2020), som indikerer at suksessfulle idrettsutøvere opplevde en betydelig støtte fra sine foreldre, og denne støtten bidro til å håndtere ulike utfordringer i idrettskarrieren. Forskning har også vist at foreldre med idrettskompetanse, som foreldrene i denne studien, kan bidra til å støtte utøvernes autonomi (Larson et al., 2022), og at denne støtten skaper en passende ramme for utvikling (Holt et al., 2009).

Basert på analysen fremgår det at personlige egenskaper spiller en avgjørende rolle i valget om å satse på idretten. Imidlertid har foreldrenes støtte og deres bidrag til å legge til rette for satsingen, vært en vesentlig faktor for å muliggjøre dette (Lundy et al., 2019). Utøverne understreker videre at satsingen ofte starter i overgangen til videregående skole, hvor trenere og jevnaldrende får økt betydning i den psykososiale dimensjonen (Wylleman, 2019; Wylleman & Lavalley, 2004). Dette indikerer at det sosiale miljøet rundt utøverne kan spille en viktig rolle for deres motivasjon og engasjement i idretten. Videre kan det tyde på at valget om å satse på idretten ikke bare er individuelt, men også påvirket av det sosiale miljøet. Derfor er det relevant å undersøke betydningen av skolegang for utøvernes utvikling og satsing.

Skolegang

Utøverne opplevde en markert overgang da de startet på videregående skole, og begynte å rette fokuset mot en mer systematisk og målrettet satsing mot elitenivå. En

slik overgang anses som normativ (Stambulova & Wylleman, 2019). Utøver1 forklarer hvordan faren, som tidligere hadde vært hennes trener, trakk seg tilbake fra trenerrollen da hun begynte på videregående skole, og lot skolens trenere ta over. Forelder1 bekrefter dette, og beskriver hvordan han har vært med som støtteperson, tilbudt utstysrelatert praktisk støtte, og deltatt tett i forbindelse med konkurranser. Han har også bidratt økonomisk for å hjelpe utøveren:

«Forskjellen skjedde når hun reiste på skigymnas. Da ble det mindre involvering i trening. Jeg har vært smører. Jeg har vært tett på med alt som har med utstyr (...), å gjøre. På renn så har vi vært veldig tett på.» (Forelder1)

Flere av utøverne poengterer at deres foreldre fortsatte å gi praktisk støtte i form av utstyr og transport til konkurranser, selv etter at de hadde flyttet hjemmefra. Utøver2 opplevde et fortsatt foreldretrenerforhold til han var ferdig på videregående, men etter det har hans far blitt mer av et støtteapparat enn en trener. Det samme gjelder for Utøver4, selv om han fortsatt har mange samtaler med foreldrene om trening. På grunn av mye reising i forbindelse med idretten siste året, tilpasset skolen løpet til Utøver4 som tok videregående skole på fire år. Utøver3 forteller at selv om faren fortsatt var involvert i treningen på videregående, var han mindre engasjert enn tidligere. Likevel ringte hun ham gjerne for å høre hans synspunkter. Ifølge moren ble det en brå overgang da utøveren flyttet hjemmefra og begynte på videregående. Hun beskriver hvordan hun måtte slippe taket og stole på at utøveren skulle klare seg selv, og at dette gjorde henne mer voksen:

«Da følte jeg, at når hun flyttet hjemmefra, ville satse på toppidrett, så måtte jeg bare, da ga jeg veldig slipp på henne. Da ble hun veldig brått voksen og måtte bare stole på at det her skal gå bra.» (Forelder3)

Fredricks og Eccles (2005) observerte at foreldrenes syn på barnas ferdigheter korrelerte med barnas motivasjon og engasjement i idretten. Dette kan knyttes til Forelder3s tiltro til at overgangen til videregående ville være vellykket for utøveren. Det kan antas at denne tilliten kan relateres til utøverens økende selvstendighet som en del av psykologisk utvikling i ungdomsårene (Wylleman & Lavallee, 2004). Analysen tyder på at skolegang spiller en betydelig rolle for utøvernes utvikling og satsing på idrett. Selv om utøverne flyttet hjemmefra, fortsatte de å motta praktisk og emosjonell støtte fra foreldrene, som kan ha bidratt til å muliggjøre deres satsing på idrett.

Henriksen et al. (2010) beskriver at selv om emosjonell støtte er den viktigste typen støtte for idrettsutøvere, er praktisk støtte fra familien spesielt avgjørende for utøverens deltakelse i idrett i de tidligere årene. Det er verdt å merke seg at de mannlige utøverne opprettholdt sitt foreldretrenerforhold i løpet av videregående skole, mens de kvinnelige utøverne i større grad overlot ansvaret til skolens trenere, men fortsatt søkte råd og støtte fra foreldrene. Det er vanskelig å si om dette skyldes forskjeller i psykologisk og psykososial utvikling mellom kvinner og menn, eller andre faktorer, men det kan sannsynligvis være knyttet til det (Wylleman & Lavalley, 2004). For å få bedre innsikt i utøvernes satsing på idretten, kan det være interessant å undersøke både utøvernes ambisjoner og de forventinger som utøverne og foreldrene har til karrieren.

Ambisjoner og forventninger

Etter å ha intervjuet Utøver1 om hennes ambisjoner innen skiskyting, sier hun: *«Det er alltid skiskyting jeg har syntes har vært det morsomste. (...). Jeg var ganske tidlig med å prioritere skirenn og trening over venner og sånne ting i helger da. Og det var egentlig et ganske naturlig valg.»* Uttalelsen vitner om at hun var en ambisiøs og målrettet utøver allerede fra ung alder. De andre utøverne forteller også om sine ambisjoner om å bli best i skiskyting, som de har hatt siden de var unge. De beskriver hvordan de alltid har visst at skiskyting var det de syntes var mest gøy, og at de tidlig fikk positive tilbakemeldinger på at de hadde et talent for det. Foreldrene bekrefter også barnas ambisjoner, og Forelder2 forteller om hvordan sønnen allerede fra tidlig alder har uttrykt sin drøm om å bli best, og hvordan de har lagt til rette for å gi ham muligheten til å drive med skiskyting hele tiden.

«Jeg har mål om å bli best. Det har jeg hatt i ganske mange år nå. Jeg vet ikke når jeg sa det første gang. Det var nok da jeg startet med skiskyting, at jeg sa jeg skulle bli verdens beste.» (Utøver2)

Når det gjelder forventninger til utøvernes idrettskarriere, er det tydelig at både utøverne og foreldrene verdsetter gleden av idretten og ønsker at utøverne skal være ærlige med seg selv. Forelder2 understreker betydningen av å holde seg frisk som en viktig forventning. Utøverne beskriver forventninger som de tror foreldrene har hatt til dem som utøverne, men uten at det føles som press. Utøver1 bekrefter dette og understreker at hun føler en forventning om å gjøre sitt beste, men uten press. Utøver2

er enig og forteller at hvis han skal satse, så forventer foreldrene at han gjør det han kan og tar gode valg i forhold til det. Dette er også viktig for Utøver4, som sier at foreldrene bidrar så mye at de forventer at han gjør sitt beste og gjør den jobben som trengs, men uten å føle seg presset. Forelder4 derimot sier at hun ikke har spesifikke forventninger til utøveren. Utøver3 på sin side har forventninger om å opprettholde et visst nivå, og faren støtter henne i dette uten å legge press på henne, mens moren synes hun er flink uansett hva hun gjør. Også her trekker foreldrene frem viktigheten av helse og at utøverne tar ansvar for egen helse:

«Hun er det eldste barnet mitt og vært ganske streng på forventningene om at hun spesielt skal være et godt forbilde. Ikke bare for søstrene, men for andre også. Der har jeg nok vært ganske streng på at hun skal være et godt forbilde med tanke på at hun skal ta gode valg som å spise nok og sunt. (...). Mer sunne verdier enn forventninger om prestasjon da. Og forventning om at hun må synes at det skal være gøy. (...). Forventninger om det som er helserelatert da, der er jeg ganske streng da.» (Forelder3)

Selv om press og overdrevne forventninger fra foreldre kan være knyttet til angst blant unge idrettsutøvere (Bloom, 1985; Lewthwaite & Scanlan, 1989; Passer, 1983; Scanlan & Lewthwaite, 1984), viser funnene at utøverne i denne studien opplever forventninger som et resultat av foreldrenes engasjement og støtte, uten at det oppleves som press. Det kan tenkes at forventningene bidrar til at utøverne tar gode karrierevalg og fremmer deres utvikling, da familiens påvirkning er viktig for utviklingen av ferdigheter over tid (Lundy et al., 2019). Resultatene antyder at utøverne har hatt en tidlig målrettet tilnærming til å utvikle seg til å bli best, noe som også har blitt oppmuntret av deres familier. Det er klart at idrettsfamilier spiller en betydelig rolle i utøvernes karriereutvikling (Fahlström et al., 2015; Rønbeck, 2006), og foreldrenes interesser har bidratt til å etablere et gunstig utgangspunkt for satsing, samtidig som de har skapt en felles interesse og glede rundt idretten. Foreldrene gir støtte i arbeider med satsingen og legger vekt på at det er viktig å ha glede av idretten, samt å gi autonomistøtte som grunnleggende faktorer for fortsatt deltakelse (Burke et al., 2023a; Holt & Knight, 2014; Lundy et al., 2019). Som rådgivere med relevant kompetanse og interesse for idretten, fungerer de også som et støtteapparat og gir økonomisk støtte til utstyr, som bidrar til utøvernes utvikling og satsing. Sosioøkonomisk status kan imidlertid påvirke omfanget av den støtten de kan gi (Strandbu et al., 2017).

Studiens funn viser også at utøverne opplever forventninger fra foreldrene, selv om foreldrene ikke nødvendigvis opplever å stille krav. Utøverne rapporterer imidlertid at de ikke opplever det som press, men snarere som en forventning om å gjøre sitt beste. Det er viktig å merke seg at foreldrenes og utøvernes forventninger ikke alltid er helt samsvarende, men de er enige om at det ikke er knyttet press til forventningene. For å oppnå bedre forståelse av foreldrenes rolle og betydning i utøvernes utvikling og satsing, kan det være viktig å undersøke hvilke prioriteringer og ofringer de har gjort i forbindelse med utøvernes karriere.

Prioriteringer og ofringer

Funnene tyder på at foreldrene har hatt en travel hverdag, primært fokuserte på å støtte og tilrettelegge for utøvernes deltakelse i idretten. Forskning har vist at foreldrenes engasjement og involvering er avgjørende (Rønbeck, 2006). Derfor ble foreldre og utøvere spurt om de opplevde at foreldrene hadde ofret mye for å støtte utøvernes deltakelse i idretten. Foreldrene var enige om at de ikke hadde ofret noe som helst og faktisk hadde fått mye tilbake. Foreldre ser på sin involvering i idretten som noe positivt både for utøveren og seg selv, og de fremhever spesielt det sosiale miljøet og vennskapene de har fått gjennom å bli kjent med mennesker i idrettsmiljøet. I tillegg setter de pris på den tiden de har fått tilbrakt sammen med barna sine og mulighetene de har fått til å se utøverne mestre og utvikle seg, samt miljøet de er en del av og vennskapene de har knyttet der. Et tydelig eksempel på foreldrenes positive opplevelse av sin involvering i idretten, kan sees gjennom følgende uttalelse:

«Nei, ikke i det hele tatt. Det er jo noe vi har vært med på. Vi har jo også våre venner i det her.» (Forelder4)

Utøver1 forklarer at hun har tenkt på at foreldrene sine måttet ofre mye for å støtte henne, men hun ser at de synes det er givende og er svært engasjert, noe som gjør at hun ikke føler at de har ofret noe. Videre beskriver hun at hun ikke opplever å ofre noe sosialt på grunn av idretten, men heller ser det som et spørsmål om prioriteringer. Hun påpeker at hun har fått gode venner gjennom skiskyting, og dette har gjort det enklere å ta disse prioriteringene. En felles oppfatning blant utøverne er at foreldrenes støtte og engasjement i deres idrettsdeltakelse er ønsket og ikke oppleves som et offer. Funnene tyder på at foreldrenes engasjement i å støtte utøverne i idretten er et resultat

av hva de verdsetter og prioriterer i livet. Resultatene kan relateres til tidligere funn i litteraturen som viser at foreldrenes støtte, når den er positiv og støttende, spiller en viktig rolle i utøvernes idrettslige utvikling ved å fremme glede, engasjement og optimalisere deres muligheter for vekst (Gravermoen, 2016; Hoyle & Leff, 1997)

Støtte i utviklingsårene: rådgiver og støttespiller

Basert på studiens funn, spiller foreldrene en avgjørende rolle i å gi praktisk støtte og håndtere logistikk knyttet til utøverens idrettsdeltakelse i utviklingsfasen. Det ser ut til å være en sammenheng mellom utviklingsårene og utstyrrelatert praktisk støtte. Foreldre har en sentral rolle i forbindelse med konkurranser når det gjelder tilrettelegging og utstyrshåndtering, slik det kommer frem i studien. Videre inkluderer dette praktisk støtte som å kjøre til konkurranser og økonomisk bidrag. Dette er i tråd med funn fra forskning viser at foreldre har hatt en betydelig rolle i utviklingen av langrennsløpere på elitenivå ved å gi praktisk støtte under konkurranser (Rykhus, 2017). Videre har Henriksen et al. (2010) påpekt at i de tidlige stadiene av idrettsutøveres karriere er praktisk støtte fra foreldre avgjørende for å muliggjøre deltakelse og fremgang. Imidlertid viser resultatene at foreldrenes emosjonelle støtte blir stadig viktigere for utøveren i denne fasen. Dette kan kobles til økende krav i konkurransesammenheng. Funnene antyder at foreldrenes emosjonelle støtte er avgjørende for utøverens prestasjoner, ved at de er til stede og engasjert i utøverens støtteapparat. Dette støttes av tidligere forskning, inkludert Kirk et al. (1997) og Kristiansen og Stensrud (2020), som har vist at foreldrenes rolle i å gi emosjonell støtte er en av de mest avgjørende faktorene for utøverens idrettsdeltakelse. Flere foreldre i studien uttrykte at deres roller endret seg fra praktisk støtte i initieringsårene til behov for mer emosjonell støtte i utviklingsårene i tråd med utøverens alder og utvikling, og at utøvere blir mer selvstendige etter hvert som de blir eldre. Dette samsvarer med de psykologiske og psykososiale utviklingstrinnene (Wylleman & Lavallee, 2004), der foreldrenes rolle endrer seg fra å være en lederrolle i barneårene til å bli en støtterolle i investeringsårene (Côté, 1999; Cote & Hay, 2002).

Utøver1 svarer på spørsmål om foreldrenes involvering i trening og konkurranser, og nevner at faren gir verdifulle råd og deltar aktivt i diskusjoner om satsingen. Forelder1 uttrykker at deres rolle er å være til stede og bry seg, og at de prøver å gi den støtten utøveren trenger. De fokuserer spesielt på å gi psykologisk støtte for å hjelpe utøveren med å håndtere utfordrende situasjoner. Forelder1

understreker også at støttepersonellet fra forbundet gir god hjelp til utøveren, og at dermed kan fokusere på å gi den støtten som er deres rolle, i forhold til andre aktører i utøverens støttenettverk. Dette viser hvordan støtte fra andre betydningsfulle personer blir stadig viktigere i ungdomsårene (Wylleman, 2019).

«Vi har snakket om nettopp det hva det betyr. At vi er der, og at vi bryr oss. At vi prøver så godt vi kan å gi støtte som er vår rolle i forhold til andres rolle. Vår kompetanse har jo sin begrensning, så vi er litt forsiktig med å si for mye om hvordan. Mer psykologisk å håndtere ting. Hun kan få god hjelp med det støttepersonellet hun har fra forbundet.» (Forelder1)

Forelder2 beskriver at han tilpasser sin involvering etter utøverens behov. Utøver3 verdsetter foreldrenes råd og hjelp, spesielt morens evne til å lytte og gi råd, men hun er også tydelig når hun føler at involvering er tilstrekkelig. Dette viser hvordan utøvere har ulike preferanser når det gjelder den typen støtte de ønsker fra foreldrene sine (Burke et al., 2023a, 2023b; Knight et al., 2011). Utøver4 har et tett bånd med foreldrene og verdsetter deres støtte, men tar selv ansvar for sine valg. Dette er i samsvar med forskning som viser at autonomistøttende foreldre gir en passende ramme for utvikling (Holt et al., 2009). Forelder4 gir emosjonell støtte ved å understreke at det viktigste er at utøveren har det gøy, mens faren er mer praktisk orientert. Studien viser at utøveren verdsetter foreldrenes roller og hvordan de utfyller hverandre for å sikre helhetlig støtte som har til hensikt å optimalisere hans opplevelse og prestasjon (Pynn et al., 2019; Wylleman et al., 2007; Wylleman & Lavalley, 2004).

«Det jeg alltid gjør før hver konkurrans. Jeg sier alltid at han må ha det kjekt, og at det er det viktigste. Ha det gøy. Og må aldri glemme det der. Når det ikke er gøy lenger, så går det ikke. Det er jeg opptatt av. Det er det viktigste jeg har fokus på. Det skal være kjekt. Så er kanskje faren litt mer praktisk i det.» (Forelder4)

Funnene kan korreleres med den psykologiske og psykososiale utviklingen som reflekterer utvikling på individnivå (Wylleman & Lavalley, 2004), og fremhever betydningen av at foreldre gradvis endrer sin rolle fra en lederrolle til en støtterolle i utøvernes utvikling for å imøtekomme deres behov (Côté, 1999; Cote & Hay, 2002). Forskingen understreker dermed viktigheten av at foreldre gir både praktisk og emosjonell støtte som rådgivere og støtteapparat til utøverne i utviklingsårene, for å optimalisere deres idrettsutvikling.

5.3 Mestringsårene: Å lykkes med skiskyting

Mestringsstadiet, som begynner rundt 19 års alder og reflekterer utøvernes deltakelse på juniornivå (Wylleman, 2019), blir ofte kalt investeringsårene (Côté, 1999). Stadiet er kjennetegnet ved at utøveren viser økt engasjement for idretten, med et ønske om å oppnå topp ytelse og leve av idretten. Dette stadiet krever mye tid og innsats, og idrettsutøveren vil sannsynligvis ha valgt en idrett som de er dedikert til og utviklet spesifikke ferdigheter og treningsteknikker (Côté, 1999; Côté et al., 2007; Côté & Vierimaa, 2014). I denne fasen endrer foreldrenes rolle seg til en støtterolle, hvor det er viktig at foreldre forstå sin rolle i ulike faser, slik at de kan støtte og oppmuntre utøveren på en måte som fremmer deres utvikling og trivsel i idretten (Côté, 1999). På dette stadiet i karrieren opplever utøverne en parallell overgang fra ungdom til voksen på både psykologisk og juridisk nivå (Wylleman, 2019; Wylleman & Lavallee, 2004; Wylleman & Rosier, 2016). Som følge av dette blir utøverne mer selvstendige. Ifølge Stambulova et al. (2009) mottar utøvere mindre sosial støtte fra betydningsfulle personer når de blir eldre, muligens på grunn av økt grad av tillit til egne ferdigheter. Côté (1999) og Cote og Hay (2002) har påpekt viktigheten av å forstå endringen i foreldrerollen og å støtte utøverne gjennom å gi praktisk og emosjonell støtte.

For å lykkes i mestringsårene, trenger idrettsutøvere å fokusere på å forbedre sin ytelse og etterstrebe konkurranser på høyt nivå. Dette kan være en krevende periode, og det er viktig at utøverne har riktig støtte. For foreldre innebærer det å gi praktisk støtte, som å tilrettelegge for konkurranser, og emosjonell støtte, som å være der for utøveren når de møter motgang og utfordringer. Forskning viser at for å oppnå og opprettholde elitenivå krever det investeringer fra idrettsutøverne og deres støtteapparat (Abbott & Collins, 2004; Wylleman & Lavallee, 2004). Gjennom å støtte utøverne på en måte som fremmer deres utvikling og trivsel i idretten, kan foreldre spille en viktig rolle for utviklingen av utøvernes selvtillit og motivasjon i mestringsårene. Det er interessant å undersøke hvilke utfordringer som oppstår for utøvere og deres foreldre i overgangen til juniornivå i idrettskarrieren. Det vil også være relevant å se på hvordan foreldre kan bidra til å støtte utøverne gjennom denne utfordrende perioden, samt hvordan uttak til forbundslag kan påvirke karrieren. Endelig kan det være nyttig å undersøke hva som kreves for å lykkes innen skiskyting, og

hvordan støtte fra foreldre og andre støtteapparat kan bidra til å optimalisere mestringsårene.

Overgangen til juniornivå

Utøvere som beveger seg fra ungdomsklassene til juniornivå, som inkluderer løpere mellom 20-22 år, starter i denne klassen fra 1. mai året de fyller 19. Gruppen av utøvere som er intervjuet i denne studien tilhører dette nivået og representerer sesongen 2022-2023. Studien fokuserer på utfordringene og støtten som er involvert i overgangen til juniornivå i skiskyting, og undersøker hvordan støtte fra foreldre og andre støtteapparat kan bidra til å optimalisere mestringsårene i skiskyting.

Forelder1 reflekterte over overgangen til juniornivå og hvordan dette har påvirket deres forhold til utøveren. Han understreker at de som foreldre har spilt en viktig rolle som støttepersoner på renn i junioralderen, selv om treneren fra forbundet nå også har fått økt betydning (Wylleman & Lavalley, 2004). Videre påpeker han at utøverens følelsesmessige utfordringer også påvirker foreldrene. Men tross dette påpeker han at det er gleden de opplever sammen som veier tyngre enn de eventuelle utfordringene de møter. Utøver1 uttrykker at foreldrenes rolle har endret seg etter hvert som hun har vokst opp og utviklet seg som utøver:

«Han har fått mindre og mindre kontroll over treninger og sånn. Følger med og støtter mer egentlig da.» (Utøver1)

Utøver2 deler erfaringer med rolleendringer i overgangen til juniornivå, der en ny trener har overtatt det daglige treneropplegger. Til tross for dette, fortsetter faren å tilby praktisk støtte med oppgaver som skismøring og transport til og fra renn. Selv om farens rolle har endret seg, har han fortsatt en betydelig støttende rolle for Utøver2. Faren påpeker også at overgangen til juniornivå gikk smidig og at deres foreldretrenerforhold opphørte på en positiv måte da utøveren begynte å jobbe med den nye treneren. Utøver4 beskriver overgangen til juniornivå som en viktig milepæl i hans idrettskarriere. Dette bekreftes av moren, som også påpeker at overgangen førte til endringer med en annen trener og et annet opplegg. Selv om forholdet mellom henne og utøveren ikke endret seg, spilte hun en viktig rolle i å hjelpe ham med å sortere tankene i overgangen til en ny trener og nytt opplegg. Samlet sett viser disse historiene hvordan overgangen til juniornivå kan føre til endringer i rollene og

relasjonene mellom utøvere og deres støtteapparat. Til tross for utfordringene som kan oppstå, er det tydelig at støtten fra foreldre og andre støttepersoner kan være avgjørende for å hjelpe utøvere gjennom overgangen og videre i deres karriere. Resultatene antyder at foreldrene er fokusert på den helhetlige utviklingen av utøveren og tilbyr støtte som svarer på ulike behov som utøveren måtte ha, inkludert logistisk, økonomisk og emosjonell støtte (Gould et al., 2008; Knight et al., 2016).

Uttak til forbundslag

Det å bli tatt ut til forbundslag markerer en viktig milepæl i utøvernes karriere, og kan føre til nye muligheter og endrede roller for foreldrene, inkludert en ny trener og et annet opplegg. På dette stadiet hadde alle utøverne også flyttet ut hjemmefra, og dette kan også betraktes som en overgang i seg selv. Når det gjelder utøverne og deres foreldretrenere, så var det en forskjell mellom kvinnelige og mannlige utøvere når de begynte på videregående skole. For de intervjuede kvinnelige utøverne opphørte foreldretrenerforholdet når det begynte på videregående skole, mens for de intervjuede mannlige utøverne vedvarte foreldretrenerforholdet ut videregående skolegang. Til tross for dette, så henvendte de kvinnelige utøverne seg likevel til fedrene for råd og tips i forbindelse med treningen. Det er uklart om dette skyldtes tilfeldigheter eller kjønnsmessige forskjeller i utvikling, eller om det var ønsket til både utøverne og fedrene å opprettholde forholdet. Likevel kan det ha sammenheng med at Utøver2 også hadde sin far som lærer på den aktuelle skolen, slik at det var naturlig å opprettholde foreldretrenerforholdet selv om han ikke bodde hjemme, mens Utøver4 var hjemmeboende under videregående skolegang, og naturligvis hadde en tettere dialog i det daglige treningsarbeidet med faren. Utøver1 beskriver hvordan trenerrollen og foreldrerollen kunne være litt sammenvevd, og hun opplevde det som positivt å bytte til en annen trener på videregående skole, noe som hun mener har styrket henne som utøver. Dette kan relateres til den psykologiske og psykososiale utviklingen (Wylleman & Lavallee, 2004), og hvordan foreldretrenernes rolle kan føre til både positive og negative opplevelser (Eliasson, 2018).

«Det kan av og til hende at papparollen og den trenerrollen går litt inn i hverandre da. (...). Det var egentlig godt og riktig å flytte på toppidrettsgymnas. Det har heller ikke skadet noe i senere tid.» (Utøver1)

Videre beskriver hun at etter at hun begynte på videregående skole og særlig etter uttaket til forbundslag, har faren fått en mindre rolle som trener, men han er fortsatt til stede og deltar i diskusjoner og gir råd. Hun poengterer at deres tette forhold og kjennskap til hverandre er en stor trygghet for henne. I en rapport som tar for seg suksessfaktorer innen langrenn fremheves det at en stabil og trygg barndom ser ut til å være en av de viktigste faktorene for å utvikle de ferdigheter som er nødvendig for å lykkes i langrenn (Rønbeck, 2006). Dette kan knyttes til Utøver1s beskrivelse av det nære forholdet til faren, som gir henne en følelse av trygghet.

Utøver2 beskriver hvordan faren ble mer en mentor på dette stadiet, og hvordan det også førte til at det ble mindre utgifter knyttet til idretten, ettersom forbundslaget dekket noen av kostnadene. Forelder2 poengterer også viktigheten av å gi støtte slik at utøveren har et godt idrettslig opplegg som kan bidra til videre utvikling. Dette kan knyttes til emosjonell støtte, særlig informativ støtte som omhandler veiledning og rådgivning relatert til utøverens idrettslige planlegging (Beets et al., 2010). Utøver3 forteller at hun har et godt forhold til sin trener, men hun ringer fortsatt til faren for å få noen innspill og meninger. Selv om hun gjør dette sjeldnere nå enn tidligere. Hun understreker også at forbundslaget dekker mange praktiske behov og at hun ikke trenger så mye støtte fra familie utover dette. Tidligere har faren også hjulpet henne med å bygge opp et team rundt seg selv det året hun ikke var på forbundslaget, og fungerte som en slags manager. Dette er noe utøveren har satt stor pris på, og faren var tett på henne i den perioden og hjalp henne både med trening og konkurranser. Moren beskriver også at å være en del av et lag og få støtte fra andre mennesker er avgjørende for suksess innen skiskyting:

«(..). Og det å kunne komme på lag. Kanskje at andre også har troen på deg da, og ikke bare deg selv. Det tror jeg hjelper veldig at andre også har troen på deg.» (Forelder3)

Forelder4 beskriver hvordan det å komme med på lag var en utfordring for utøveren, da han kanskje opplevde at han måtte følge et opplegg som ikke passet ham optimalt. Hun var en viktig støttespiller for å hjelpe ham med å sortere ut ting på det mentale planet. Utøver3 deler også at hun hadde et opplegg som ikke passet henne så bra da hun ikke var en del av forbundslaget. Hun beskriver at hun måtte forholde seg til treneren sin, samtidig som hun hadde faren sin som hadde en annen tilnærming. Dette førte til at hun følte seg splittet og det påvirket hennes prestasjoner den sesongen.

Dette illustrerer hvordan relasjonene mellom utøverne og deres omgivelser kan endre seg over tid (Wylleman & Lavallee, 2004).

Når utøverne driver med skiskyting og representerer dette på et høyt nivå og er tilknyttet et forbundslag, blir de attraktive for sponsorer, og dette spiller en sentral rolle i samarbeidet mellom foreldre og utøver. Foreldrene spiller en praktisk rolle som managere i utøvernes karriere ved å administrere sponsoravtaler og bidrar dermed økonomisk til utøvernes suksess. Dette er spesielt viktig fordi økonomiske faktorer kan begrense utviklingen til skiløpere, som påpekt av Thomassen (2015) og Gravermoen (2016). Sponsorer dekker mange utgifter og reduserer risikoen for økonomiske hindringer. Dermed kan foreldrene bidra til at utøverne kan fokusere på sin idrettslige utvikling ved å støtte og opprettholde sponsoravtaler. En god personlig økonomi og nødvendige prioriteringer er avgjørende for at barn skal ha mulighet til å delta i idrett, og dette relateres til sosioøkonomisk status (Rønbeck, 2006). Forelder1 beskriver hvordan han har en aktiv rolle i å hjelpe utøveren sin med å skaffe sponsorer og pleie eksisterende sponsoravtaler:

«Selv om vi har støttet henne økonomisk, har vi også hjulpet henne med å skaffe sponsorer og vedlikeholde eksisterende sponsoravtaler. Jeg har tatt på meg en slags managerrolle i dette arbeidet.» (Forelder1)

Støtte i mestringsårene: mentor og veileder

Funnene viser at emosjonell støtte får større betydning for utøverne i mestringsårene ved overgangen til juniornivå og i forbindelse med uttak til forbundslag. Ofte oppstår slike normative overganger samtidig (Haerens et al., 2015). Dette skyldes at en stor andel av den praktiske støtten dekkes av forbundet. Utøverne var også mer selvstendige i mestringsfasen og hadde større ansvar for sitt eget treningsarbeid. Ifølge Jørgensen et al. (2020) spiller foreldre en viktig rolle i å fremme uavhengighet, sosial støtte og læring for barna sine. Til tross for dette viser funnene at praktisk støtte, spesielt utstysrelatert som for eksempel preparering av ski, fortsatt spiller en sentral rolle for de fleste utøverne, særlig i konkurransesammenheng. Thomassen (2015) finner tilsvarende funn som indikerer at logistikkstøtte fra foreldrene også spiller en avgjørende rolle for at unge skiløpere kan fortsette med idretten i junioralder. I sum kan det sies at uttaket til forbundslaget er en viktig milepæl for skiskytterutøverne og deres foreldre. Det fører til endrede roller og en overgang til en ny fase i karrieren, med nye trenere og opplegg. Foreldrene fungerer i praksis som managere for utøverne, og

en del av denne rollen er å bistå med å opprettholde sponsoravtaler. I tillegg spiller foreldrene en avgjørende rolle som emosjonelle støttespillere for utøverne, hvor de gir kunnskap og råd om ulike aspekter og strategier innen idretten for å hjelpe utøveren til å forbedre sine prestasjoner. Foreldrenes engasjement er avgjørende for utøverens idrettskarriere, som inkluderer mer enn bare økonomisk støtte, da de også fungerer som mentorer og veiledere.

Resultatene viste at behovet for praktisk og emosjonell støtte endret seg i takt med ulike hendelser og situasjoner som oppstod, slik som sykdom, som kunne påvirke utøverens karriere. Slike situasjoner kjennetegnes av å være ikke normative (Stambulova & Wylleman, 2019) og overgangene mellom stadier kan by på en rekke utfordringer (Wylleman et al., 2013). Flere foreldre og utøvere påpekte behovet for emosjonell støtte i slike situasjoner. Utøverne beskrev hvordan de ofte oppsøkte mødre sine for emosjonell støtte, mens de henvendte seg til fedrene for råd og praktiske løsninger knyttet til trening og konkurranser. Disse strategiene faller inn under kategorien av informativ immateriell støtte og blir ansett som emosjonell støtte innenfor denne konteksten (Beets et al., 2010). En forelder uttrykte at under utfordrende perioder i utøverens karriere, som flere foreldre og utøvere også nevnte, blir behovet for emosjonell støtte økt.

«Han hadde en periode med sykdom, da var jeg jo både pappa og trener. Det var en utfordrende periode, men som gikk veldig bra til slutt da. (...). Den merker jo vi også som mor og far også. Gjør man dette riktig, så kommer man tilbake. Det er en utfordrende periode, synes jeg. Han er mer nede og da handler det om å bygge opp.» (Forelder2)

En av de intervjuede mødre beskriver sin involvering i utøverens karriere og får støtte fra utøveren. Hun fremhever også den positive innvirkningen av hennes deltakelse og rolle som en viktig samtalepartner:

«Kanskje mest den emosjonelle støtten. Og har vært en når hun har kjent på baksiden av medaljen, og når det har vært tungt. Og kanskje ikke tørre å vise seg sårbar for treneren eller pappaen eller lagvenninner, så tror jeg kanskje det har vært enklere med mamma. Å prøve å motivere og inspirere og få opp igjen på det mentale planet på tankene og det destruktive som og kan komme.» (Forelder3)

Côté (1999) beskriver en overgang fra en lederrolle til en støtterolle for foreldre i løpet av idrettsutøverens utvikling, som delvis støttes av studiens funn. Fedrene er spesielt involvert i utstyr og sponsorer, og opprettholder dermed en lederrolle selv i mestringsårene. Samtidig oppsøker utøverne fedrene for råd under trening, noe som kan betraktes som emosjonell støtte (Beets et al., 2010). Dette gjør fedrene til mentorer og veiledere i mestringsårene. Mødrene spiller en viktig rolle som emosjonelle støttespillere i utøvernes liv, uavhengig av om det gjelder skiskyting eller andre aspekter. Utøverne søker støtte fra mødrene når de trenger å sortere tankene eller få emosjonell støtte, og mødrene er dermed viktige støttespillere også i mestringsårene.

6.0 Diskusjon: Foreldres rolle i talentfulle skiskytterutøveres utvikling og elitesatsing

Resultatene viser tydelig at foreldrene har en helt sentral og avgjørende rolle som tilretteleggere, spesielt med praktisk støtte som transport, støtte relatert til utstyr, økonomiske bidrag og å fungere som trenere i initieringsårene. Etter hvert som utøverne blir eldre og utvikler seg både fysisk og mentalt, og utvikler seg i tråd med psykologiske og psykososiale faser (Wylleman & Lavallee, 2004), synes denne støtten fortsatt å være nødvendig og synlig i utviklingsfasen, men behovet for praktisk støtte blir gradvis mindre etter hvert som utøverne blir mer selvstendige og andre personer, som skolens trenere eller forbundets trenere, får større betydning, spesielt i senere utviklingsfaser. I tillegg får utøverne betydelig praktisk støtte fra forbundslaget, som tilrettelegger for og dekker deres behov i stor grad. Likevel viser det seg at foreldrene, spesielt fedrene, er engasjert i utøverens utstyr og preparering av ski, spesielt i forbindelse med konkurranser. Foreldre spiller også en emosjonell og støttende rolle, hvor det å være en pålitelig samtalepartner og støttespiller for utøveren har en viktig innvirkning på utøverens utvikling, både på og utenfor skiskytterbanen, i utviklings- og mestringsfasen.

Selv om utøvere og foreldre ikke har diskutert ønsket støtte fra foreldrene, viser resultatene og tidligere forskning at støtten fra foreldrene er helt avgjørende for at utøverne kan drive og satse på skiskyting (Gould et al., 2006; Rykhus, 2017; Rønbeck, 2006). Dette er trolig også tilfelle for andre idretter, men kompleksiteten i skiskyting gjør at foreldrenes rolle i utøvernes idrettslige utvikling og satsing er helt avgjørende. Sammen med hardt arbeid over tid, er foreldrenes støtte en medvirkende årsak til at utøverne har lyktes så godt som de har gjort. Selv om andre personer får økt betydning for utøverne over tid (Wylleman & Lavallee, 2004), viser studien at det er foreldrenes vedvarende støtte og fokus på sin utøver som har størst innvirkning. Mens trenerne kan dekke de idrettslige og fysiske aspektene ved utviklingen, har foreldrene en sentral rolle når det gjelder det mentale, personlige og nære aspektet. Studiens funn antyder også at informantene fant det nyttig å reflektere over temaet, og dette kan tyde på et behov for å kommunisere hvilken form for støtte som er ønsket og nødvendig for å optimalisere den idrettslige utviklingen. Både utøvere og deres foreldre uttrykker at de mener at foreldrene spiller en avgjørende rolle når det gjelder utøvernes idrettslige

utvikling og deres vei mot å bli eliteutøvere, og dette støttes av tidligere forskning (Gilberg & Breivik, 1999).

Studien peker på at det er uavklarte forventninger mellom foreldrene og utøverne. Utøverne opplever at foreldrene har forventninger til at de legger ned en innsats, men uten å føle seg presset. På den andre siden uttrykker foreldrene ikke spesifikke forventninger til utøverne sine utover å opprettholde sunne verdier og ta gode valg i forbindelse med idrettsdeltakelsen. Bloom (1985) fremhever betydningen av å unngå overdrevne forventninger. I lys av dette er det viktig å anerkjenne foreldrenes rolle og betydning for utøvernes idrettslige utvikling og prestasjoner. Samtidig kan det være hensiktsmessig å vurdere og diskutere hvilken type støtte som er ønskelig fra foreldrenes side, og avklare forventninger fra begge parter. Dette kan bidra til gunstig idrettslig utvikling, både fysisk og mentalt, og sikre at utøverne får den støtten de trenger for å nå sitt fulle potensial. Kommunikasjon mellom alle involvert parter er avgjørende, og kontinuerlig avklaring kan styrke tilretteleggingen og sikre at alle parter er klar over hva som er ønskelig og nødvendig.

En annen viktig faktor som kommer frem i studien, er at foreldre har en vesentlig innvirkning på utøverens interesse og engasjement innen idrett. Dette kan skyldes foreldrenes egne erfaringer, verdier og prioriteringer. Forskning har vist at foreldre med høyere kompetanse innen idrett kan gi sine barn bedre utviklingsmuligheter og støtte (Haukli et al., 2021; Larson et al., 2022; Nyvoll, 2019; Rykhus, 2017). I denne studien hadde alle foreldrene bakgrunn fra skiskyting eller langrenn, og det ser ut til at deres kompetanse ble utnyttet i forhold til utøverens idrettsdeltakelse og satsing. Videre kan foreldre med sin kompetanse også spille en avgjørende rolle i å gi utøverne en sunn balanse mellom idrett og andre aktiviteter, samt hjelp dem med å utvikle sunne vaner og livsstiler (Harwood & Knight, 2015). Dette kan ha stor betydning for utøverens prestasjoner og engasjement i idretten på lang sikt. Forskning viser at tilstedeværelsen av erfarne og dyktige trenere og støttespillere spiller en avgjørende rolle i prestasjonsutviklingen til talentfulle skiskyttere på høyt internasjonalt nivå (Rui, 2018). Derfor kan det hevdes at foreldre ikke bare har en praktisk funksjon i utøverens idrettslige karriere, men også en viktig rolle når det gjelder emosjonell støtte, motivasjon og holdninger, noe som også kommer frem i studien.

Forskjellige roller blir tilskrevet mødre og fedre

I forbindelse med skiskytterutøvernes idrettslige utvikling og elitesatsing blir forskjellige roller tilskrevet mødre og fedre. Tidligere forskning har vist at foreldre i idretten ofte blir rekruttert til forskjellige oppgaver, med fedre som tar på seg rollen som trenere og mødre som tilretteleggere (Coakley, 2006; Messner, 2009). Resultatene viser at alle utøverne har hatt sine fedre som trenere og at fedrene har i større grad hatt et idrettslig fokus, mens mødrene i større grad har vært opptatt av velvære og helse til utøveren. Det kan tilsynelatende se ut til at de ulike rollene som mødre og fedre tilskrives kan knyttes til interessen for og engasjementet i utøverens idrett samt samfunnsmessige og miljømessige faktorer. Likevel innehar Forelder4 kunnskap og erfaring innenfor skiskyting, og dermed har hun relevant kompetanse på området. Det er vanskelig å fastslå hvorfor hun ikke blir tilskrevet rollen som foreldretrener. Dette kan skyldes normative og samfunnsmessige strukturer, eller på den andre siden, familiens dynamikk og behovet for å fylle ulike roller for en best mulig familiedynamikk.

I tillegg dekker mødre og fedre ulike behov rundt utøveren som bidrar til å sikre best mulig utøvelse. Fedrene legger vekt på utstysrelatert praktisk støtte og sammen bidrar foreldrene med økonomiske bidrag, også knyttet til bosted for utøveren. Mens mødrene i større grad fokuserer på emosjonell støtte. Resultatene indikerer at mødrene vektlegger andre aspekter ved utøverens karriere sammenlignet med fedrene. Til tross for at fedrene også legger vekt på slike faktorer, viser intervjuene at mødrene i større grad har et slikt fokus ovenfor utøveren. Utøverne oppsøker fedrene for praktisk støtte og idrettslige diskusjoner, mens mødrene blir oppsøkt for emosjonell støtte. Dette viser at mødre og fedre fyller ulike roller og dekker ulike behov rundt utøveren som bidrar til at utøveren kan utvikle seg og satse uten hindringer. Forskning peker på betydningen av foreldrenes forståelse av deres rolle i ulike faser av utøverens utvikling, for å kunne gi støtte på en måte som positivt påvirker utøverens utvikling og trivsel innen idretten (Gould et al., 2002). Derfor er et viktig å anerkjenne og utnytte de ulike støtteformene som mødre og fedre kan tilby for å fremme utøverens utvikling og elitesatsing.

I studien fremgår det at fedrene har en mer dynamisk rolle enn mødrene i utøverens idrettslige opplegg. Fedrenes rolle ser ut til å endre seg i større grad, og dette kan påvirkes av flere faktorer som utflytting hjemmefra, skolegang og uttak til forbundslag. Dette kan være knyttet til en økende grad av involvering i utøverens idrettslige satsing og utvikling. I motsetning til fedrene, har mødrene en mer stabil rolle

som hovedsakelig viser og utøver emosjonell støtte. Mødrene fungerer som en viktig støtteperson for utøveren når det gjelder denne formen for støtte, og utøverne henvender seg ofte til mødrene sine for å få denne typen støtte. Det kan derfor hevdes at mødrene spiller en viktig rolle i utøverens sosiale og emosjonelle utvikling, mens fedrene spiller en mer aktiv rolle i den idrettslige utviklingen. På lignende vis konkluderte Strandbu et al. (2019) med at ungdom skiller mellom ulike aspekter av foreldreengasjement i idretten. Det er imidlertid viktig å merke seg at begge foreldrenes roller kan være avgjørende for en talentfull utøvers utvikling og suksess. Resultatene tyder på at foreldrene spiller en sentral rolle både som ledere og støttespillere i de ulike stadier av utøverens utvikling. I de tidlige stadiene utfyller foreldrene hverandres ledelsesrolle, mens de senere skifter til å hovedsakelig gi emosjonell støtte som støttespillere (Côté, 1999; Cote & Hay, 2002).

Sosioøkonomisk status

Foreldrenes rolle i skiskytterutøverens karriere er avgjørende, og det er flere faktorer som peker på at ressurssterke foreldre er en betingelse og en vesentlig ressurs for utøverne. En felles faktor blant utøvernes foreldre er at de alle har høyere utdanning, både mødrene og fedrene, i tillegg til at de har erfaring og dermed kompetanse fra idretten selv. Dette har bidratt til en tett oppfølging av utøverne, med både praktisk og emosjonell støtte. Ifølge Leff og Hoyle (1995) bidrar støtten fra foreldre positivt til utøvernes idrettslige utvikling og satsing, noe som også er indikert i resultatene fra studien og bidrar til å lette idrettsdeltakelsen. En lignende studie konkluderer med at blant talentfulle skiutøvere var foreldrene høyt utdannet og jobbet heltid (Nyvoll, 2019). I likhet med dette, viser Rønbeck (2006) at foreldrenes rolle er en av de mest fremtredende faktorene for utvikling av skiløpere på elitenivå, spesielt i intakte familier med relativt solide økonomiske betingelser. Forskning indikerer samtidig hvordan økonomiske utfordringer kan begrense mulighetene for suksess på høyt nivå innen idretten (Curran & Hill, 2022; Gravermoen, 2016; Kay, 2004; Nyvoll, 2019; Thomassen, 2015). Dette understreker at økonomiske faktorer kan spille en viktig rolle for utøvers muligheter for suksess på høyt nivå i idretten.

Det er viktig å påpeke at skiskyting er en sport som krever betydelige økonomiske ressurser, og dermed kan være forbundet med store utgifter for utøvere og deres familier. Den økonomiske dimensjonen viser hvordan utøvere i initieringsfasen og utviklingsfasen er avhengige av familiens økonomiske støtte

(Wylleman, 2019; Wylleman & Rosier, 2016). Det er verdt å merke seg at selv om utøvere blir myndige og inntar mestringsårene (Wylleman, 2019), så fortsetter foreldre ofte å gi økonomisk støtte som er nødvendig for å kunne fortsette å drive og satse på skiskyting. Foreldrene spiller en viktig rolle i å bidra med praktisk og økonomisk støtte, sammen med sponsorer, for å gjøre det mulig for utøverne å drive idrett. Økonomisk støtte fra foreldre og sponsorer er dermed helt avgjørende for å drive skiskyting. Forskning indikerer, i likhet med funnene i studien, at utøverne er avhengige av foreldrenes involvering og ressursbruk for å kunne delta i idretten (Cumming & Ewing, 2002; Nyvoll, 2019). Dette kan føre til en ulikhet i tilgang til muligheter for suksess på høyt nivå i idretten. Mens samtlige foreldre i studien hadde høyere utdanning, kan dette også skape et press på utøverne og føre til at de føler seg tvunget til å prestere på et høyt nivå (Gould et al., 2002). Forskning antyder en sammenheng mellom høy grad av foreldre støtte og positive følelser knyttet til idrettsdeltakelse (Wolfenden & Holt, 2005). Dette samsvarer med funnene i studien, og antyder at foreldrene balanserer mellom forståelse, støtte og oppmuntring (Hellstedt, 1990). Det er derfor viktig å være bevisst på hvordan foreldres sosioøkonomiske status kan påvirke utøvernes idrettskarriere (Strandbu et al., 2017).

7.0 Metodisk diskusjon

For å undersøke det ønskede temaet om foreldrerollen i skiskyting, ble det valgt å benytte kvalitative, semistrukturerte intervjuer. Denne valgte metoden gjorde det mulig for informantene å dele sine tanker og erfaringer om temaet fritt, og ga forskeren mulighet til å følge opp svar med oppfølgingsspørsmål. Dette ga en dypere innsikt og forståelse av hvordan de opplever fenomenet i sin kontekst. Metoden er dermed egnet for å få en dypere forståelse av informantenes opplevelser og perspektiver. Den fenomenologiske tilnærmingen som anvendes i studien, underbygger valget av denne metodebruken (Postholm, 2010; Thagaard, 2018).

Selv om kvalitative metoder i forskning på idrettsforeldre har blitt mer utbredt (Knight, 2019), har noen forskere stilt spørsmål ved kvaliteten på denne typen forskning. Spesielt er intervjuer som metode utfordrende på grunn av at informantene kan være subjektive. Deres tidligere erfaringer og nåværende situasjon kan påvirke resultatene og dermed svekke kvaliteten. For å unngå å miste betydningsfull informasjon, har forskere foreslått å kombinere intervjuer med andre metoder (Atkinson, 2015; Roulston, 2010). Derfor argumenteres det for å vurdere alternative eller flere metoder for å forbedre kvaliteten på resultatene.

Inkludering av både utøvere og foreldre som er tilknyttet elitesatsing i dag, ga mulighet for en mer dyptgående og nyansert forståelse av fenomenet. Informantene ble rekruttert gjennom en ansatt i Norges Skiskytterforbund, som fulgte utvalgs-kriteriene beskrevet i metoddelen. Dette kan både være en styrke og en begrensning. På den ene siden hadde den ansatte god kjennskap og tilgang til feltet, men på den andre siden kunne dette føre til skjevheter i utvalget på grunn av manglende kontroll over hvem som fikk tilbud om å delta. Likevel kan informantenes interesse og engasjement betraktes som en styrke, ettersom det kan ha bidratt til gode svar som igjen kan øke studiens pålitelighet. Derfor er det viktig å inkludere etisk refleksjon og bevissthet gjennom hele forskningsprosessen. I denne studien ble det tatt hensyn til etiske retningslinjer i samsvar med Sikt. Informantene fikk informasjon om studiens formål og deres rettigheter før de samtykket til å delta. All data ble behandlet konfidensielt og anonymisert.

Forskerens personlige tolkning og forforståelse kan påvirke resultatene av en studie, og dette kan også gjelde for egne erfaringer fra fagområdet som studeres. For eksempel kan en forsker med personlige erfaringer fra skiskyttersporten påvirke

forskningsprosessen og resultatene av en studie. Derfor er det viktig å være bevisst på sin egen subjektivitet og å opprettholde nøytralitet, samt å benytte en systematisk og transparent forskningsprosess for å øke bekreftbarheten og troverdigheten av resultatene, og unngå å påvirke informantene. Samtidig kan forskerens personlige erfaringer føre til en felles forståelse og engasjement mellom forsker og informant, og dermed gi en dypere innsikt i informantenes perspektiver. Derfor er det viktig å vurdere om forskningsprosessen har vært systematisk og transparent, slik at personlige erfaringer kan være en styrke eller en svakhet for studien. I oppgaven er det utført en nøye vurdering av forskningsprosessen for å sikre at den har vært systematisk og transparent. Kvale et al. (2015) påpeker at en felles interesse for temaet som forskes på kan bidra til at intervjusituasjonen oppleves som trygg og avslappet. Forskerens kunnskapsbakgrunn kan derfor ha en positiv innvirkning på å skape en trygg atmosfære, åpenhet, gjensidig tillit og en avslappet atmosfære, som er viktige faktorer for å sikre kvaliteten på forskning (Kvale et al., 2015; Tjora, 2017).

Det er viktig å drøfte begrensningene ved denne studien for å få en helhetlig vurdering av resultatene. Selv om studien har bidratt til en dypere forståelse av foreldrerollen i skiskyting, er det nødvendig å være oppmerksom på at resultatene ikke kan generaliseres til andre idretter eller populasjoner. Utvalget i studien var begrenset til personer med erfaring innen skiskyting, og det kan være variasjoner og ulikheter i andre idrettskontekster. Dette begrenser generaliserbarheten av funnene. Likevel kan funnene være relevante og betydningsfulle i andre kontekster og også benyttes som en veiledning for å forutsi utfallet av lignende situasjoner (Thagaard, 2018). En annen begrensning er knyttet til informantenes subjektive forståelse og erfaringer, samt forskerens tolkning av dataene. I noen tilfeller opplevde informantene visse spørsmål som irrelevante eller overflødige basert på deres utfyllende respons. Dette kan betraktes som både en styrke og en svakhet. På den ene siden ga informantene tilfredsstillende svar og bidro til omfattende innsikt i temaet. På den andre siden kan utelatte spørsmål sporadisk og uten et tydelig mønster skape variasjoner i innholdet i intervjuene, og dermed kan det påvirke studiens troverdighet og bekreftbarhet (Thagaard, 2018). Denne studien gir verdifull innsikt i foreldrerollen i skiskyting og øker bevisstheten om foreldres betydning og innflytelse på barnas idrettskarrierer. Det er imidlertid viktig å anerkjenne studiens begrensninger for videre forskning på området.

8.0 Praktiske implikasjoner

Studien om betydningen av foreldrenes praktiske og emosjonelle støtte for talentfulle skiskytterutøveres idrettslige utvikling og elitesatsing i junioralderen har flere praktiske implikasjoner. Først og fremst bidrar den med økt innsikt i den avgjørende rollen foreldre spiller i utøvernes idrettslige utvikling og elitesatsing. Dette gir aktørene involvert i utøvernes karriere muligheten til å forstå sin rolle tydeligere og være mer bevisst på den støtten de tilbyr. Videre gir kunnskapen om dette temaet muligheten til å belyse de miljømessige og samfunnsmessige faktorene som påvirker utøvernes karriere. Denne kunnskapen kan anvendes på en måte som optimaliserer utøvernes idrettslige utvikling og elitesatsing. En viktig oppdagelse i studien er de uavklarte forventningene mellom foreldre og utøvere. Dette funnet kan bidra til bevisstgjøring omkring temaet og forbedre oppfølgingen av utøverne. I tillegg viser studien at refleksjon rundt temaet var nyttig for informantene. Dette indikerer viktigheten av å stimulere til bevisst refleksjon for å forbedre utøvernes oppfølging. Samlet sett gir studien praktiske innsikter som kan ha en positiv innvirkning på utøvernes karriere og bidra til en mer optimal støtte og utvikling.

I intervjuene kommer det tydelig fram at flere utøvere og foreldre opplever en nedadgående trend i rekrutteringen og miljøet i deres idrettsklubber, spesielt som en konsekvens av koronapandemien. Basert på studien og tidligere forskning som bekrefter foreldrenes sentrale og avgjørende rolle (f.eks. Henriksen et al., 2010; Gould et al., 2008), kan det rettes oppmerksomhet mot behovet for et inkluderende miljø med kunnskapsdeling for foreldre. Dette kan bidra til å stimulere rekruttering og opprettholde langvarig engasjement i idretten. Videre gir studien praktisk innsikt i forståelsen og økningen av kunnskapen om betydningsfulle voksne innenfor idrettsmiljøet. Dette har implikasjoner både for skolesammenheng og det overordnede målet om livslang bevegelsesglede og folkehelse. Studien peker på hvordan rekruttering til idretten kan spille en positiv rolle i folkehelsen, med utgangspunkt i foreldrenes sentrale rolle som en invitasjon til deltakelse i organisert idrett. Samlet sett gir studien verdifulle praktiske innsikter som kan bidra til å adressere rekrutteringsutfordringer, styrke foreldrenes rolle og stimulere til livslang deltakelse i idretten med fokus på bevegelsesglede og folkehelseperspektivet.

9.0 Avslutning

Studien gir verdifull innsikt i foreldrenes avgjørende rolle i talentfulle skiskytteres idrettslige utvikling og elitesatsing i junioralderen. Resultatene bekrefter betydningen av foreldrenes praktiske og emosjonelle støtte gjennom hele utviklingsprosessen. Praktisk støtte, som transport, utstyr og økonomiske bidrag, er nødvendig i initieringsfasen og forblir viktig i utviklingsfasen. Etter hvert som utøverne blir mer selvstendige, avtar behovet for praktisk støtte gradvis, og andre støttespillere får større betydning. Dette indikerer en endring i foreldrenes rolle over tid og behovet for involvering av andre støttespillere i utøverens utvikling. Studien viser også foreldrenes sentrale rolle i utøvernes emosjonelle støtte, mens trenere fokuserer på de idrettslige og fysiske aspektene. Til tross for at andre støttespillere får økt betydning over tid, har foreldrenes kontinuerlige støtte og fokus den største innvirkningen. Fedrene opprettholder også en betydelig ledelsesrolle, spesielt når det gjelder utstyr og sponsorer for utøvernes elitesatsing, selv i mestringsårene. Studiens funn gir verdifull innsikt i den avgjørende rollen foreldrene spiller i skiskyting og deres betydning for utøvernes idrettslige utvikling og prestasjoner. Funnene fremhever behovet for justeringer i foreldrenes rolle over tid, i samsvar med Wyllemans (2019) og Côtés (1999) ferdighetsutviklingsmodeller.

9.1 Veien videre

Studiens funn bekrefter foreldrenes avgjørende rolle i skiskytterutøvernes idrettslige utvikling og deltakelse på høyt prestasjonsnivå. De er viktige støttespillere og bidragsyttere til utøvernes utvikling, men andre støttespillere får større betydning i senere utviklingsfaser. Studien avdekker behovet for tydeliggjøring av forventningene mellom foreldre og utøvere, samt viktigheten av å forstå samspillet mellom ulike aktører i utøvernes utvikling. Utforskning av dynamikken mellom trenere, foreldre og utøvere kan gi en helhetlig forståelse av hvordan disse aktørene påvirker utøvernes utvikling og prestasjoner. En slik tilnærming kan identifisere og optimalisere støtte- og utviklingsstrategier på tvers av ulike områder, og dermed forbedre utøvernes potensial og prestasjoner på idrettsarenaen.

Utvalget av informanter i en kvalitativ studie kan påvirke resultatene. I denne studien ble kun talentfulle skiskytterutøvere inkludert, og det kan argumenteres for at effekten av foreldrestøtte kan være forskjellig for utøvere på lavere nivå. Derfor kan

det være hensiktsmessig å inkludere informanter med ulik bakgrunn og ferdighetsnivå for å undersøke eventuelle endringer i resultatene. For eksempel kan det være relevant å undersøke utøvere som ikke har nådd elitenivå eller som har avsluttet sin idrettskarriere, og deres foreldres rolle i denne sammenhengen, for å videre utforske foreldrenes betydning for utøvernes idrettslige utvikling, tilpasning til etter-idrettslivet og vedvarende engasjement i idretten.

Det er også interessant å utforske fenomenet i ulike idrettsgrener. Det kan være verdifullt å utforske både individuelle idretter og lagidretter for å avdekke eventuelle forskjeller som oppstår i slike kontekster. Dette kan bidra til en dypere forståelse av foreldrenes rolle i ulike idrettslige sammenhenger og deres innvirkning på organisert idrett å tvers av forskjellige idretter. For på styrke resultatene, kan det være hensiktsmessig å kombinere intervjuer med andre forskningsmetoder, som tidligere foreslått av Atkinson (2015) er og Roulston (2010). En slik tilnærming kan gi mer omfattende og troverdige datainnsamling på dette området.

Litteraturoversikt

- Abbott, A. & Collins, D. (2004). Eliminating the dichotomy between theory and practice in talent identification and development: considering the role of psychology. *Journal of Sports Sciences*, 22(5), 395-408.
- Atkinson, P. (2015). *For Ethnography*. SAGE.
- Balish, S. & Côté, J. (2014). The influence of community on athletic development: An integrated case study. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, 6(1), 98-120.
- Beets, M. W., Cardinal, B. J. & Alderman, B. L. (2010). Parental social support and the physical activity-related behaviors of youth: a review. *Health education & behavior*, 37(5), 621-644.
- Bjørklund, M. (2014). *Tarjei ble født som nummer tre, og måtte dele oppmerksomheten med søsken som var tre og fem år eldre. Kanskje det var med på å gi ham både temperament og viljestyrke.*
<https://www.bt.no/btmagasinet/i/kpa3j/tarjei-ble-foedt-som-nummer-tre-og-maatte-dele-opperksomheten-med-soesken-som-var-tre-og-fem-aar-eldre-kanskje-det-var-med-paa-aa-gi-ham-baade-temperament-og-viljestyrke>
- Bjørndal, C. R. P. (2017). *Det vurderende øyet : observasjon, vurdering og utvikling i pedagogisk praksis* (3. utg. utg.). Gyldendal akademisk.
- Bloom, B. S. (1985). Developing talent in young people. *New York: Ballantme*.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101.
- Braun, V., Clarke, V. & Terry, G. (2014). Thematic analysis In Rohleder, P., & Lyons, A. *Qualitative research in clinical and health psychology*, 95-113.
- Burke, S., Sharp, L.-A., Woods, D. & Paradis, K. F. (2023a). Advancing a grounded theory of parental support in competitive girls' golf. *Psychology of sport and exercise*, 102400.
- Burke, S., Sharp, L.-A., Woods, D. & Paradis, K. F. (2023b). Athletes' perceptions of unsupportive parental behaviours in competitive female youth golf. *Journal of Applied Sport Psychology*, 1-23.
- Coakley, J. (2006). The good father: Parental expectations and youth sports. *Leisure studies*, 25(2), 153-163.
- Côté, J. (1999). The influence of the family in the development of talent in sport. *The sport psychologist*, 13(4), 395-417.
- Côté, J., Baker, J. & Abernethy, B. (2007). Practice and play in the development of sport expertise. *Handbook of sport psychology*, 3(184-202).
- Cote, J. & Hay, J. (2002). Family influences on youth sport performance and participation.
- Côté, J. & Vierimaa, M. (2014). The developmental model of sport participation: 15 years after its first conceptualization. *Science & sports*, 29, S63-S69.
- Coutinho, P., Ribeiro, J., da Silva, S. M., Fonseca, A. M. & Mesquita, I. (2021). The influence of parents, coaches, and peers in the long-term development of highly skilled and less skilled volleyball players. *Frontiers in Psychology*, 12, 667542.
- Cumming, S. P. & Ewing, M. E. (2002). Parental involvement in youth sports: The good, the bad and the ugly. *Spotlight on Youth Sports*, 26(1), 1-5.
- Curran, T. & Hill, A. P. (2022). Young people's perceptions of their parents' expectations and criticism are increasing over time: Implications for perfectionism. *Psychological Bulletin*.

- Dorsch, T. E., Wright, E., Eckardt, V. C., Elliott, S., Thrower, S. N. & Knight, C. J. (2021). A history of parent involvement in organized youth sport: A scoping review. *Sport, Exercise, and performance psychology*, 10(4), 536.
- Eccles, J. S. & Harold, R. D. (1991). Gender differences in sport involvement: Applying the Eccles' expectancy-value model. *Journal of Applied Sport Psychology*, 3(1), 7-35.
- Eliasson, I. (2018). Child-rearing in public spaces: the challenging dual-role relationships of parent-coaches and child-athletes of coaches in Swedish team sports. *Sport, Education and Society*.
- Ericsson, K. A., Krampe, R. T. & Tesch-Römer, C. (1993). The role of deliberate practice in the acquisition of expert performance. *Psychological review*, 100(3), 363.
- Fahlström, P. G., Gerrevall, P., Glemne, M. & Linnér, S. (2015). Vägarna till landslaget: Om svenska elitidrottarens idrottsval och specialisering. I. Riksidrottsförbundet.
- Fredricks, J. A. & Eccles, J. S. (2005). Family socialization, gender, and sport motivation and involvement. *Journal of sport and Exercise Psychology*, 27(1), 3-31.
- Gilberg, R. & Breivik, G. (1998). *Hvorfor ble de beste best? : barndom, oppvekst og idrettslig utvikling hos 18 av Norges mestvinnende idrettsutøvere*. Olympiatoppen ; Norges idrettshøgskole.
- Gilberg, R. & Breivik, G. (1999). *Hvorfor ble de beste best?: barndom, oppvekst og idrettslig utvikling hos 18 av Norges mestvinnende idrettsutøvere*. Norges idrettshøgskole, Institutt for samfunnsfag.
- Gould, D., Dieffenbach, K. & Moffett, A. (2002). Psychological characteristics and their development in Olympic champions. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14(3), 172-204.
- Gould, D., Feltz, D. & Weiss, M. (1985). Motives for participating in competitive youth swimming. *International Journal of Sport Psychology*.
- Gould, D., Lauer, L., Rolo, C., Jannes, C. & Pennisi, N. (2006). Understanding the role parents play in tennis success: a national survey of junior tennis coaches. *British journal of sports medicine*, 40(7), 632-636.
- Gould, D., Lauer, L., Rolo, C., Jannes, C. & Pennisi, N. (2008). *The Role of Parents in Tennis Success: Focus Group Interviews with Junior Coaches* [18-37]. Champaign, IL :.
- Gravermoen, I. K. K. (2016). *Idrettsforeldre: en kvalitativ studie om hvordan foreldre til unge skihoppere forstår sin foreldrerolle i idretten* [Masteroppgave]. Norges idrettshøgskole.
- Haerens, L., Aelterman, N., Vansteenkiste, M., Soenens, B. & Van Petegem, S. (2015). Do perceived autonomy-supportive and controlling teaching relate to physical education students' motivational experiences through unique pathways? Distinguishing between the bright and dark side of motivation. *Psychology of sport and exercise*, 16, 26-36.
- Harwood, C. G. & Knight, C. J. (2015). Parenting in youth sport: A position paper on parenting expertise. *Psychology of sport and exercise*, 16, 24-35.
- Haukli, J. S., Larsen, C. H., Feddersen, N. & Sæther, S. A. (2021). The athlete talent development environment in the best ranked football academy in Norwegian football: The case of the U16 team in Stabæk football club. *Current Issues in Sport Science*, 6.

- Hellstedt, J. C. (1990). Early adolescent perceptions of parental pressure in the sport environment. *Journal of sport behavior*, 13(3), 135.
- Henriksen, K., Stambulova, N. & Roessler, K. K. (2010). Successful talent development in track and field: considering the role of environment. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 20, 122-132.
- Holt, N. & Knight, C. (2014). *Parenting in youth sport: From research to practice*. Routledge.
- Holt, N. L., Tamminen, K. A., Black, D. E., Mandigo, J. L. & Fox, K. R. (2009). Youth sport parenting styles and practices. *Journal of sport and Exercise Psychology*, 31(1), 37-59.
- Hoyle, R. H. & Leff, S. S. (1997). The role of parental involvement in youth sport participation and performance. *Adolescence*, 32(125), 233.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2010). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (Bd. 4). Abstrakt Oslo.
- Jørgensen, H., Lemyre, P.-N. & Holt, N. (2020). Multiple learning contexts and the development of life skills among Canadian junior national team biathletes. *Journal of Applied Sport Psychology*, 32(4), 392-415.
- Kay, T. (2000). Sporting excellence: A family affair? *European physical education review*, 6(2), 151-169.
- Kay, T. (2004). The family factor in sport: A review of family factors affecting sports participation. *Driving up participation: The challenge for sport*, 39.
- Kirk, D., O'Connor, A., Carlson, T., Burke, P., Davis, K. & Glover, S. (1997). Time commitments in junior sport: Social consequences for participants and their families. *European Journal of Physical Education*, 2(1), 51-73.
- Knight, C. J. (2019). Revealing findings in youth sport parenting research. *Kinesiology Review*, 8(3), 252-259.
- Knight, C. J., Elliott, S., Rouquette, O. Y., Maurice, J. & Newport, R. A. (2023). Parental Involvement in Organised Youth Sport. I *Routledge Handbook of Coaching Children in Sport* (s. 165-174). Routledge.
- Knight, C. J., Little, G. C., Harwood, C. G. & Goodger, K. (2016). Parental involvement in elite junior slalom canoeing. *Journal of Applied Sport Psychology*, 28(2), 234-256.
- Knight, C. J., Neely, K. C. & Holt, N. L. (2011). Parental behaviors in team sports: How do female athletes want parents to behave? *Journal of Applied Sport Psychology*, 23(1), 76-92.
- Kristiansen, E. & Stensrud, T. (2020). Talent development in a longitudinal perspective: Elite female handball players within a sport school system. *Translational Sports Medicine*, 3(4), 364-373.
- Kvale, S. (1994). *Interviews: An introduction to qualitative research interviewing*. Sage Publications, Inc.
- Kvale, S. (2008). *Doing Interviews*. London: SAGE Publications.
<https://doi.org/10.4135/9781849208963>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.) Gyldendal.
- Kvale, S., Brinkmann, S., Anderssen, T. M. & Rygge, J. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju* (3. utg.). Oslo: Gyldendal akademisk, 50-60.
- Larson, H. K., McHugh, T.-L. F., Young, B. W. & Rodgers, W. M. (2022). Not your average sport parents: How sport scholars make decisions about their own children's sport involvement. *Psychology of sport and exercise*, 63, 102282.

- Lauer, L., Gould, D., Roman, N. & Pierce, M. (2010). How parents influence junior tennis players' development: Qualitative narratives. *Journal of Clinical Sport Psychology*, 4(1), 69-92.
- Leff, S. S. & Hoyle, R. H. (1995). Young athletes' perceptions of parental support and pressure. *Journal of youth and adolescence*, 24(2), 187-203.
- Lewthwaite, R. & Scanlan, T. K. (1989). Predictors of competitive trait anxiety in male youth sport participants. *Medicine & Science in Sports & Exercise*.
- López-Flores, M., Hong, H. J. & Botwina, G. (2021). Dual career of junior athletes: Identifying challenges, available resources, and roles of social support providers. *Cultura, Ciencia y Deporte*, 16(47), 117-129.
- Lundy, G. I., Allan, V., Cowburn, I. & Cote, J. (2019). Parental support, sibling influences and family dynamics across the development of Canadian interuniversity student-athletes. *Journal of Athlete Development and Experience*, 1(2).
- Messner, M. A. (2009). *It's all for the kids: Gender, families, and youth sports*. Univ of California Press.
- Norges Skiskytterforbund. (2017). *Skiskyttereskolen - for foresatte*. <https://skiskyting.no/wp-content/uploads/2019/10/Skiskyttereskolen-Foresatt-4.pdf>
- Norges Skiskytterforbund. (2018). *Utviklingstrapp for skiskyting*. https://skiskyting.no/wp-content/uploads/2019/10/Utviklingstrapp_v01_2018-3.pdf
- Nyvoll, M. (2019). *Foreldreinvolvering i idrett i et utviklingsmiljø. En studie av foreldres betydning for idrettsdeltakelse i et utviklingsmiljø blant talentfulle skiutøvere* [Masteroppgave]. UiT Norges arktiske universitet.
- Ohla, N. (2022). *Fotballforeldrene-fra sjåfør til rådgiver* [Masteroppgave]. Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet.
- Passer, M. W. (1983). Fear of failure, fear of evaluation, perceived competence, and self-esteem in competitive-trait-anxious children. *Journal of sport and Exercise Psychology*, 5(2), 172-188.
- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier*. Universitetsforl.
- Postholm, M. B. & Jacobsen, D. I. (2018). *Forskningsmetode for masterstudenter i lærerutdanningen*. Cappelen Damm Akademisk.
- Pynn, S. R., Dunn, J. G. & Holt, N. L. (2019). A qualitative study of exemplary parenting in competitive female youth team sport. *Sport, Exercise, and performance psychology*, 8(2), 163.
- Rees, T. & Hardy, L. (2000). An investigation of the social support experiences of high-level sports performers. *The sport psychologist*, 14(4), 327-347.
- Roulston, K. (2010). Considering quality in qualitative interviewing. *Qualitative Research*, 10(2), 199-228.
- Rui, M. (2018). *Fra lek og tull-til toppidrett og VM-gull: Hva kjennetegner oppvekst, ulike støttespillere og psykologiske karaktertrekk hos en skiskytter som har nådd et høyt internasjonalt nivå?* [Masteroppgave]. Universitetet i Agder.
- Rykhus, G. K. G. (2017). *Søskenpar i toppidretten: Er det prestasjonsfremmende å være søskenpar på elitenivå i skiskyting?* [Masteroppgave]. Universitetet i Agder.
- Rønbeck, N.-F. (2006). *Familie og venners rolle i rekruttering og utvikling av idrettstalent* (8279381309). Høgskolen i Finnmark.

- Rønbeck, N.-F. & Vikander, N. O. (2010). Select your parents with care!—The role of parents in the recruitment and development of athletes. *Acta Kinesiologiae Universitatis Tartuensis*, 15, 62-100.
- Scanlan, T. K. & Lewthwaite, R. (1984). Social psychological aspects of competition for male youth sport participants: I. Predictors of competitive stress. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 6(2), 208-226.
- Scheve, I. (2023). Klæbo bryter med landslaget. <https://www.langrenn.com/langrenn-allround/klæbo-bryter-med-landslaget/>
- Silverman, D. (2017). How was it for you? The Interview Society and the irresistible rise of the (poorly analyzed) interview. *Qualitative Research*, 17(2), 144-158.
- Smith, B. M. & Sparkes, A. C. (2016). *Routledge handbook of qualitative research in sport and exercise*. Routledge London, UK:.
- Sollid, H. (2013). Intervju som forskningsmetode i klasseromsforskning. I M. Brekke & T. Tiller (Red.), *Læreren som forsker. Innføring i forskningsarbeid i skolen*, 124-137.
- Stambulova, N., Alfermann, D., Statler, T. & CôTé, J. (2009). ISSP position stand: Career development and transitions of athletes. *International journal of sport and exercise psychology*, 7(4), 395-412.
- Stambulova, N. B. & Wylleman, P. (2019). Psychology of athletes' dual careers: A state-of-the-art critical review of the European discourse. *Psychology of sport and exercise*, 42, 74-88.
- Strachan, L., Fraser-Thomas, J., Kosmenko, N. & Brown, C. (2023). Exploring Contextual Factors Influencing Positive Development through Sport. I *Routledge Handbook of Coaching Children in Sport* (s. 84-93). Routledge.
- Strandbu, Å., Gulløy, E., Andersen, P. L., Seippel, Ø. & Dalen, H. B. (2017). Ungdom, idrett og klasse: Fortid, samtid og framtid. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 1(2), 132-151.
- Strandbu, Å., Stefansen, K., Smette, I. & Sandvik, M. R. (2019). Young people's experiences of parental involvement in youth sport. *Sport, Education and Society*, 24(1), 66-77.
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse : en innføring i kvalitative metoder* (5. utg. utg.). Fagbokforl.
- Thomassen, T. O. (2015). *Ung skiløper i nord. En studie av ulike faktorerens betydning for juniorløpere i langrenn og skiskyting* [Masteroppgave]. UiT Norges arktiske universitet.
- Tjora, A. H. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis* (3. utg. utg.). Gyldendal akademisk.
- Walford, G. (2007). Classification and framing of interviews in ethnographic interviewing. *Ethnography and Education*, 2(2), 145-157.
- Weiss, M. R. & Fretwell, S. D. (2005). The parent-coach/child-athlete relationship in youth sport: Cordial, contentious, or conundrum? *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 76(3), 286-305.
- Wolfenden, L. E. & Holt, N. L. (2005). Talent development in elite junior tennis: Perceptions of players, parents, and coaches. *Journal of Applied Sport Psychology*, 17(2), 108-126.
- Wuerth, S., Lee, M. J. & Alfermann, D. (2004). Parental involvement and athletes' career in youth sport. *Psychology of sport and exercise*, 5(1), 21-33.
- Wylleman, P. (2019). A developmental and holistic perspective on transiting out of elite sport. I M. H. Anshel, T. A. Petrie & J. A. Steinfeldt (Red.), *APA handbook*

- of sport and exercise psychology* (s. 201–216). American Psychological Association.
- Wylleman, P., Knop, P. D., Verdet, M.-C. & Cecič-Erpič, S. (2007). *Parenting and career transitions of elite athletes*. Human Kinetics Publishers.
- Wylleman, P. & Lavallee, D. (2004). A developmental perspective on transitions faced by athletes. *Developmental sport and exercise psychology: A lifespan perspective*, 507-527.
- Wylleman, P., Reints, A. & De Knop, P. (2013). A developmental and holistic perspective on athletic career development. I *Managing high performance sport* (s. 191-214). Routledge.
- Wylleman, P. & Rosier, N. (2016). Holistic perspective on the development of elite athletes. I *Sport and exercise psychology research* (s. 269-288). Elsevier.
- Zoppirolli, C., Modena, R., Fornasiero, A., Bortolan, L., Skafidas, S., Savoldelli, A., Schena, F. & Pellegrini, B. (2020a). Talent development in young cross-country skiers: longitudinal analysis of anthropometric and physiological characteristics. *Frontiers in Sports and Active Living*, 2.
- Zoppirolli, C., Modena, R., Fornasiero, A., Bortolan, L., Skafidas, S., Savoldelli, A., Schena, F. & Pellegrini, B. (2020b). Talent development in young cross-country skiers: longitudinal analysis of anthropometric and physiological characteristics. *Frontiers in Sports and Active Living*, 2, 111.

Vedlegg

Vedlegg 1: Intervjuguide

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vedlegg 3: Vurdering av Sikt

**INTERVJUGUIDE «FORELDRE SIN ROLLE OG BETYDNING FOR
SKISKYTTERUTØVERE SIN IDRETTLIGE UTVIKLING OG ELITESATSING»**

Introduksjon (felles):

Takk for at du deltar og bidrar til mitt masterprosjekt om foreldre sin rolle og betydning i idretten. I anledning mitt 5. år og avsluttende semester på lektorutdanning i kroppsøving og idrettsfag ved NTNU ønsker jeg å skrive masteroppgave om foreldre sin rolle og betydning, og spesielt betydningen av deres praktiske og emosjonelle støtte, for talentfulle skiskytterutøvere i junioralder sin idrettslige utvikling og elitesatsing. Intervjuet inneholder spørsmål om erfaringer, meninger og forståelser om foreldre sin rolle og betydning for skiskytterutøvere sin idrettslige utvikling og elitesatsing. Jeg tar lydopptak fra intervjuet. Det er frivillig å delta i prosjektet. Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene som er beskrevet i informasjonsskrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Praktisk info (felles):

- Presentere meg selv
- Formålet med prosjektet og intervjuet
- Frivillig å delta i prosjektet
- Opplysninger behandles konfidensielt
- Spørsmål?

INTERVJUGUIDE FOR DYBDEINTERVJU: UTØVERE

A. Bakgrunnsinformasjon

Generelt

1. Fortell litt om deg og din familie.
 - a. Alder
2. Fortell litt om forholdet til foreldrene dine.

Idrettslig

3. Hvorfor og når startet du med skiskyting?
 - a. Hvor kommer din interesse for idretten fra?
 - b. Har du drevet med andre idretter, eventuelt hvilken idrett(er)?
4. Hvilke ambisjoner har du med skiskyting?
 - a. Når begynte du å satse mot elitenivå?
 - b. Hadde foreldrene dine innflytelse på valget om å satse?
5. Kombinerte du skole og satsing på skiskyting, hvis ja, hvordan var det?
 - a. Støttet foreldrene deg likt i skolearbeidet og i idretten?
6. Kombinerer du sosialt og satsing på skiskyting, hvis ja, hvordan er det?
7. Har dine foreldre drevet med idrett, eventuelt hvilken idrett(er)?
 - a. På hvilken måte har deres idrettserfaring påvirket deg?

B. Betydningen av utviklingsmiljø

8. Hvilken rolle og betydning vil du si at foreldrene dine har hatt for karrieren din?
 - a. Hvordan tenker du at de har bidratt til din satsing?
 - b. Har disse rollene endret seg når du har blitt eldre/utviklet deg?
9. Har du vært en del av et idrettslag/klubb?
 - a. Hvilken betydning har idrettslaget/klubben hatt for din karriere?

C. Betydningen av foreldre

10. Hvorfor tror du at foreldrene dine har involvert seg i din satsing?
11. Har dine foreldre hatt spesielle forventninger til deg som utøver?
 - a. Hvordan opplevde du forventningene?
12. Har du rådført seg med dine foreldre når det gjelder ulike valg knyttet til din skiskytterkarriere, hvis ja, på hvilken måte?
 - a. Har dine foreldre påvirket dine valg?
 - b. Hvordan opplevde du det?

13. Hva har vært positivt, og mindre positivt, med foreldrene dine sin involvering?
- Har du opplevd at foreldrene dine har vært for involverte, hvis ja, på hvilken måte?
14. Hvordan opplevde du samspillet mellom foreldrene dine og andre aktører, som trener og klubb?

Praktisk støtte

15. Hvordan ser hverdagen din ut som en utøver som satser på skiskyting?
- Har dette endret seg i løpet av din karriere?
16. Hvilken praktisk støtte krever skiskyting?
- På hvilken måte tilbyr foreldrene dine deg praktisk støtte?
 - På hvilken måte praktiserer de praktisk støtte for deg som utøver?
17. Opplever du at foreldrene dine har ofret mye for å følge opp din satsing?
- Hva gjorde foreldrene dine når du trente?

Emosjonell støtte

18. Hvilken type emosjonell støtte krever skiskyting?
- På hvilken måte tilbyr foreldrene dine deg emosjonell støtte?
 - På hvilken måte praktiserer de emosjonell støtte for deg som utøver?
19. Snakker du med foreldrene dine om opplevelser og erfaringer i forbindelse med trening og konkurranse?
- Snakker du og dine foreldre om hva slags type tilbakemelding og støtte som er ønskelig fra deg?
20. Hvilke type utfordringer har du møtt på, både i og utenfor idretten?
- Overgangen til junioralder
 - Snakket du med foreldrene dine om utfordringene, hvis ja, på hvilken måte hjalp foreldrene dine deg gjennom disse utfordringene?

D. Avslutning

21. Hva mener du skal til for å lykkes med skiskyting?
22. Hva betyr dine foreldre og deres involvering for ditt ønske om å lykkes med og dine muligheter til å satse på skiskyting?
23. Opplever du at foreldrene dine har vært eller er avgjørende for din utvikling som skiskytter?
24. Ønsker du å tilføye noe før vi avslutter intervjuet?

INTERVJUGUIDE FOR DYBDEINTERVJU: FORELDRE

E. Bakgrunnsinformasjon

Generelt

1. Fortell litt om deg og din familie.
 - a. Antall barn
 - b. Sivilstatus
2. Hva jobber du (og din partner) med?
3. Hvordan er arbeidstidene dine/deres?
 - a. Fleksibel/fast arbeidstid

Idrettslig

4. Har du drevet med idrett selv, eventuelt hvilken idrett(er)?
5. Hvor kommer din interesse for idretten fra?

F. Betydningen av utviklingsmiljø

6. Hvordan ble utøveren introdusert til idretten?
 - a. Hvor lenge har utøveren drevet med skiskyting?
7. Har utøveren vært en del av et idrettslag/klubb?
 - a. Hvilken betydning har idrettslaget/klubben hatt for utøveren sin karriere?
8. Når begynte utøveren å satse mot elitenivå?
 - a. Hva var din rolle i den beslutningen?
 - b. Hvordan føler du at du har bidratt til utøveren sin satsing?
9. Hvilke roller vil du selv si at du har hatt i utøverens karriere?
 - a. Hvilke roller har du hatt på idrettsarenaen?
 - b. Hvilke roller har du hatt hjemme?
 - c. Har disse rollene endret seg når utøveren har blitt eldre/utviklet seg?

G. Betydningen av foreldre

10. Hvorfor har du involvert deg i utøveren sin idrett?
11. Har egne erfaringer fra idrett påvirket din involvering?
12. Har du hatt noen spesielle forventninger for utøveren?
13. Har du opplevd å møte på krav og/eller utfordringer som idrettsforelder?
 - a. Har kravene/utfordringene endret seg med årene?
14. Har du opplevd at andre aktører har påvirket din involvering ovenfor utøveren?
 - a. På hvilken måte?

15. Hvordan vil du beskrive forholdet mellom deg og utøveren i overgangen til junioralder?

a. Har forholdet endret seg i løpet av utøveren sin karriere?

Praktisk støtte

16. Hvordan så hverdagen ut med en utøver som satset på skiskyting?

a. Endret dette seg i løpet av utøveren sin karriere?

b. Hvor mye tid gikk med til idrettslig oppfølging totalt sett?

17. Hvilken praktisk støtte krever skiskyting?

a. Hvordan tilbyr du utøveren praktisk støtte?

b. På hvilken måte praktiserer du praktisk støtte ovenfor utøveren?

18. Opplever du å ha ofret mye for å følge opp utøveren sin satsing?

a. Har du tatt deg fri fra jobb?

b. Hva gjorde du når utøveren trente?

Emosjonell støtte

19. Hvilken type emosjonell støtte krever skiskyting?

a. Hvordan tilbyr du utøveren emosjonell støtte?

b. På hvilken måte praktiserte du emosjonell støtte ovenfor utøveren?

20. Hvilken type tilbakemeldinger og råd ga du utøveren i forbindelse med trening og konkurranse?

a. Snakket du og utøveren om hvilken type tilbakemelding og støtte som var ønskelig fra deg?

21. Hvilke utfordringer har utøveren møtt på, både i og utenfor idretten?

a. Overgangen til junioralder

b. På hvilken måte hjalp du utøveren gjennom disse utfordringene?

22. Har utøverens oppturer og nedturer påvirket deg og din rolle som forelder?

23. Hva har vært mest utfordrende som forelder til en utøver som satser?

24. Hvilke faktorer tror du har vært mest avgjørende for utøveren sin utvikling?

H. Avslutning

25. Hva mener du skal til for å lykkes med skiskyting?

26. Hva har du fått igjen for å involvere deg i utøveren sin karriere?

27. På hvilken måte og i hvilken grad opplever du at din rolle som forelder har vært avgjørende for utøveren sin idrettslige utvikling og satsing i skiskyting?

28. Ønsker du å tilføye noe før vi avslutter intervjuet?

Vedlegg 2: Informasjonsskriv og samtykkeerklæring

Vil du delta i forskningsprosjektet «Foreldre sin rolle og betydning for skiskytterutøvere sin idrettslige utvikling og elitesatsing?»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i et forskningsprosjekt hvor formålet er å øke kunnskap om foreldre sin rolle og betydning i idretten. I denne sammenhengen er hensikten å analysere foreldre sin rolle og betydning for talentfulle skiskytterutøvere i junioralder sin idrettslige utvikling og elitesatsing. I dette skrivet gir vi deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Mitt navn er Hanne Bjørsvik og jeg studerer lektorutdanning i kroppsøving og idrettsfag for trinn 8 – 13 ved Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). I anledning mitt 5. år og avsluttende semester ønsker jeg å skrive masteroppgave om foreldre sin rolle og betydning, og spesielt betydningen av deres praktiske og emosjonelle støtte, for talentfulle skiskytterutøvere i junioralder sin idrettslige utvikling og elitesatsing. Det vil være interessant å se på hvordan foreldre forstår sin rolle og involvering i utøverens utvikling og satsing. I tillegg hvordan utøvere forstår foreldrenes rolle og opplever betydningen av de for deres idrettslige utvikling og elitesatsing. I arbeidet med prosjektet er det ønskelig å komme i kontakt med skiskytterutøvere og deres foreldre. Det gir meg unik tilgang på kunnskap om tematikken.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosiologi og statsvitenskap er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Du får spørsmål om å delta på forskningsprosjektet fordi du enten er skiskytterutøver i junioralder som driver elitesatsing eller forelder til en utøver i junioralder som satser på skiskyting. Dine erfaringer, meninger og forståelser gir meg verdifull kunnskap om temaet. Jeg ønsker tolv informanter, seks utøvere og seks foreldre.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at du deltar på et intervju. Det vil ta deg ca. 30 minutter. Intervjuet inneholder spørsmål om erfaringer, meninger og forståelser om foreldre sin rolle og betydning for skiskytterutøvere sin idrettslige utvikling og elitesatsing. Jeg tar lydopptak fra intervjuet.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene som er beskrevet i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Hanne Bjørsvik, student og Stig Arve Sæther, veileder vil ha tilgang til

personopplysningene. Navnet og kontaktopplysningene dine vil jeg erstatte med en kode som lagres på egen navneliste adskilt fra øvrige data. Deltakerne vil ikke kunne gjenkjennes i publikasjon.

Hva skjer med personopplysningene dine når forskningsprosjektet avsluttes?

Prosjektet vil etter planen avsluttes 6. juni 2023. Etter prosjektslutt vil datamaterialet med dine personopplysninger da bli slettet.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du ønsker å delta, har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Hanne Bjørsvik, student / hannbjor@stud.ntnu.no / 93820853
- Stig Arve Sæther, veileder / stigarve@ntnu.no / 92011842
- Vårt personvernombud: Thomas Helgesen / thomas.helgesen@ntnu.no / 93079038

Hvis du har spørsmål knyttet til vurderingen som er gjort av personverntjenestene fra Sikt, kan du ta kontakt via:

- Epost: personverntjenester@sikt.no eller telefon: 73 98 40 40.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig
Stig Arve Sæther

Student
Hanne Bjørsvik

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «Foreldre sin rolle og betydning for skiskytterutøvere sin idrettslige utvikling og elitesatsing», og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta på intervju i forbindelse med prosjektet

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 3: Vurdering av Sikt

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
191682

Vurderingstype
Standard

Dato
06.02.2023

Prosjekttittel

Foreldre sin rolle og betydning for skiskytterutøvere sin idrettslige utvikling og elitesatsing

Behandlingsansvarlig institusjon

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet / Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap (SU) / Institutt for sosiologi og statsvitenskap

Prosjektansvarlig

Stig Arve Sæther

Student

Hanne Bjørsvik

Prosjektperiode

01.02.2023 - 06.06.2023

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 06.06.2023.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

OM VURDERINGEN

Sikt har en avtale med institusjonen du forsker eller studerer ved. Denne avtalen innebærer at vi skal gi deg råd slik at behandlingen av personopplysninger i prosjektet ditt er lovlig etter personvernregelverket.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Vi har vurdert at du har lovlig grunnlag til å behandle personopplysningene, men husk at det er institusjonen du er ansatt/student ved som avgjør hvilke databehandlere du kan bruke og hvordan du må lagre og sikre data i ditt prosjekt. Husk å bruke leverandører som din institusjon har avtale med (f.eks. ved skylagring, nettspørreskjema, videosamtale el.)

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32).

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Se våre nettsider om hvilke endringer du må melde: <https://sikt.no/melde-endringer-i-meldeskjema>

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

<https://meldeskjema.sikt.no/63be8d13-64a5-4d08-87ed-87e65630d5e4/vurdering>

Side 1 av 2

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

22.02.2023, 12:17

Vi vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

